

МІЙ ДАР

З нагоди мого 80-ліття (6 лютого 1990 р.),
складаю пожертви на добродійні цілі:

Церква Непорочного Зачаття П. Д. М., Гамтрамк	\$500.00
Церква св. Йосафата, Воррен, о. Хр. Войтина	100.00
Пластова Станиця, Дітройт, стан. Ю. Фіґач	100.00
Новацький журнал "Готуйсь", ред. Т. Горохович	100.00
Пластовий журнал "Юнак", ред. О. Кузьмович	100.00
Пластовий журнал "Пл. Шлях", ред. д-р В. Соханівський	100.00
Фонд ім. Сірого Лева	100.00
Фонд ім. О. Тисовського	100.00
Карпатський Союз, Ювілей 50-ліття, д-р М. Балтарович	100.00
Альманах гімназії Ашафенбург, д-р О. Серафим	100.00
Український Гарвард, Літня Школа, Ольга Дужа	100.00
Разом	\$1,500.00

Всі суми у віддані скарбника Пластової Станиці — Дітройт,
пл. сен. В. Кізими.

З глибокою пошаною

Михайло Бажанський

В грудні 1989 року

П.С. Друже Редакторе! Пл. сен. Соханівський!
Прошу прийняти мій дарунок, з нагоди мого 80-ліття!

С. К. О. Б. !

М. Б.

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

<i>В. Соханівський</i> : Просимо помочі і співпраці	1
<i>Іван Драч</i> : Привіт	3
<i>Теодор Гаґін</i> : На новий рік	4
<i>В. Симоненко</i> : Зимові етюди	5

СУЧАСНА УКРАЇНА

<i>Євген Сверстюк</i> : Українська культура як цілість	6
Слово Миколи Вінграновського	9
22-го січня — День Соборности України (Заклик НРУП)	11
<i>Орест Джулинський</i> : Сучасний стан Пласту в Канаді на базі опитника	13
Як можна покращати стан Пласту?	16
<i>Любомир С. Онишківич, С.М.</i> : Україна сьогодні і завтра — Альтернативи на майбутнє	18
<i>Р. Колісник</i> : Ще до теми: Україна сьогодні і завтра	23
<i>Іван Химка</i> : Діаспора і Україна	25

ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС ТРЕТІЙ

<i>пл. сен. Іван Головінський, ЛЧ</i> : Пластове самовиховання	30
<i>О.К.</i> : В Торонті відбулася Пластова Конференція	38

З ЖИТТЯ ПЛАСТУ

<i>В. Соханівський</i> : У 80-ліття пл. сен. Михайла Бажанського	41
<i>о. д-р Андрій Онуферко</i> : "Радіо Воскресіння"	45
<i>В. Соханівський</i> : Віче та створення Товариства Прихильників НРУП	47
Пластуни із загону "Червоної Калини" зложили 17,000 дол. на НРУП	51

ВІД РЕДАКЦІЇ

<i>Цвіркун</i> : Теологія визволення і Марксизм	53
<i>Євген Крименко</i> : Живий ланцюг	55

В ПОШАНІ ТИМ, ЩО ВІДІЙШЛИ

Прощальне Слово над могилою пл. сен. Ярослава Рака	56
<i>Леся Храплива-Щур</i> : Св. п. Леонід Бачинський, якого ми знали	58

ЛИСТУВАННЯ

<i>Михайло Бажанський</i> : Мій дар	64
---	----

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ч. 1 (91)

Торонто

1990

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Квартальник

Січень — Березень

ч. 1(91)

January — March

Редакція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація:

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, Адольф Гладилевич,
Леся Храплива-Щур, Тоня Горохович

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції, чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливими.

Річна передплата: \$25.00 ЗСА, або їх рівновартість

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.
Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного долара від посилки.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine

2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Набрано і надруковано у Видавництві "Новий Шлях"

The New Pathway Publishers Limited
297 College Street, Toronto, Ont. Canada — M5T 1S2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (91)

Січень — Березень

1990

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

ПРОСИМО ПОМОЧІ І СПІВПРАЦІ!

Цим випуском "Пластового Шляху" наближаємося до останньої декади двадцятого сторіччя. Теперішні роки і світові події такі вагомі, так революційно змінні, не тільки з року в рік, чи з тижня на тиждень, але навіть з дня на день, тому те, що вчора було не до подумання — то сьогодні стає новою очевидною і безповоротною дійсністю. Сьогодні навіть газети-щоденники не встигають реєструвати всіх важливіших подій, які стаються. Великі і вагомі зміни постають також в Україні. Правдоподібно їх можна буде назвати епохальними змінами, бо асоціюються вони і постають в наслідок неминучого упадку "епохи комунізму" взагалі, а російського імперіалізму зокрема. Символом комунізму, крім червоного прапору, серпа і молота, була також червона зірка. На радість усім, зненавиджена всіми, вона зненавидженою і розторощеною паде на смітник віків разом з іншими символами і творцями тієї злобної "диктатури пролетаріату". Ця зірка

інколи висіла високо, але вона була підтримувана "штиками" чекістів, які ще вчора, — і навіть подекуди сьогодні, — вбивали невинних людей, гнобили, висилали на Сибір, голодом і знущанням виморили мільйони наших людей, по-звірячому нищили століттями придбану і виплекану культуру, літературу, мистецтво, науку, релігію, церкви, мову, родину тощо. Побачивши таку червону зірку на чубатій шапці чекіста, людину огортає жах, біль, жаль і почуття огидності до такого типу злочинців. Залізна куртина впала і визволяється вся Східня Європа. Ми є також свідомі і горді за ті зміни до суверенності нашого народу в Україні, які постали за ініціативою і силою нашого там народу. Редакція ПШ свідомо, що деякі наші читачі вимагають статтей про ці події в Україні, хоч самі не беруться за перо, щоб написати бодай свої погляди чи мислі. Вони ніби не хочуть розуміти того, що загал нашого членства читає нашу й світову загальну пресу та пильно слідує за світовими вістями на телевізії. Ми, на жаль, не маємо готових і охочих дописувачів до ПШ, які навіть бували в Україні, багато бачили, чули, і дещо більше знають від нас та вміють добре про це розказати.

В загальному ми стараємося поміщувати оригінальні статті чи промови деяких творців і ініціаторів самостійницьких змін і рухів в Україні, які (промови і статті) мають якийсь виховний, інтелектуальний і навіть емоційний освідомлюючий вплив на загал нашого суспільства в краю чи діаспорі. Тому наш журнал говорить мовою і мислями виконавців змін у сучасній Україні без наших коментарів чи вияснювань, бо віримо у здоровий глузд і розсудливість та поінформованість їх і нашого членства взагалі, а проводу Пласту зокрема. Ми радіємо і є горді, що наш народ так спонтанно пробуджується з тристалитньої неволі та сімдесятилітньої окупації найжорстокішого в історії людства режиму комуністичної партії.

В роздумах про ролі і функції нашого журналу мені нагадався Фрейзер Сутерленд, який у його книжці про історію канадських журналів, між іншим писав, що журнал це щось таке посередині між щоденною пресою-газетою, яка в основному займається хронікою дня, а книжкою, яка є перманентним записом-документом. Він називає журнал

"пересувною шухлядою з вартісними статтями". Він також каже, що журнал повинен мати свою "особовість", характер, особливість, обличчя та подавати власну версію подій чи проблем. Газети подають факти, а журнали кажуть нам, що ті факти означають. Функцією журналів є подавати чи виносити читачеві філософію з закритих закамарків, бути посередником між академією (наукою) і людьми та між продавцями інформацій та розваг. Отже, цим всім повинен бути й наш журнал, а також одночасно він мусить віддзеркалювати і розглядати речі і проблеми з української державницької рації, просякнутої пластовою точкою зору та світоглядом.

Редакція "Пластового Шляху" в сьогоднішньому стані і складі всього того виконати не є всилі! Якщо ще десь у світі є — пластуни і пластунки охочі, сумлінні, творчі і глибше зацікавлені долею нашого народу і організації, що так багато дала нашій спільноті, бажаючи допомогти зробити наш журнал справжнім журналом і органом пластової думки в цей кризовий час нашої історії, — то хай не гаять часом і беруться до праці вже тепер! Ми ждемо Вашої співпраці.

Володимир Соханівський

ПРИВІТ ВІД ІВАНА ДРАЧА

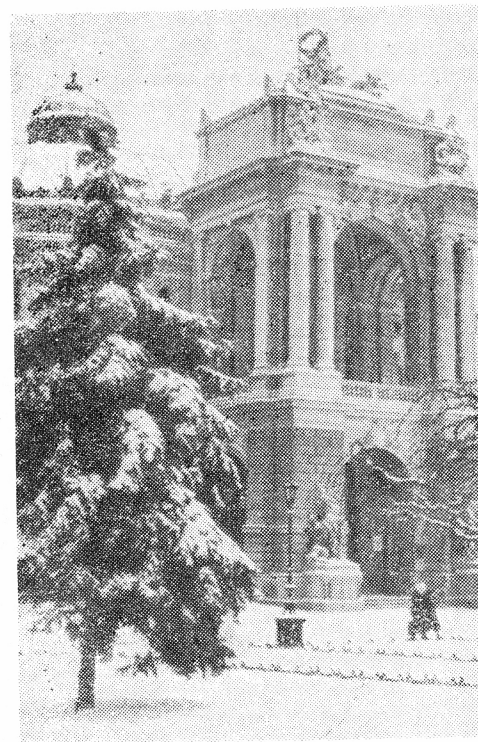
Щире вітання
Пластунам — так
яко для України
світлий вам шлях,
хай доля України
буде правдивою дорогою
для всіх вас!

Віт.
1. 11. 1989, Оттава

НА НОВИЙ РІК

Сійся, родися,
Жито пшениця,
В цвіт уберися,
В рай обернися,
Рідна землице:
Ниви родимі
Широкополі,
Гори високі,
Сторожі волі!..
Радуйся земле!
Пустять морози,

Легіт повіє,
Вся Україна
Зазеленіє...
З весняним громом
Дійде проломом
Слово обнови:
Сироти голі
Скинуть окови,
Стануть питати
Правди і волі...
Радуйся земле!..

Зимові етюди

Флегматично зима тротуаром
поскрипує,
Фантастичні плете казки,
Позіхне десь під білою липою,
На шибки покладе мазки.

Вкриє землю габою сріблястою,
І в напруженій тиші нічній
Світ здається чарівною казкою,
Нерозгаданим плетивом мрій.

В. Симоненко

Одеса — Київ:
упродовж снігопаду

Фото:
Ю. Даниловича та
І. Павленка

Євген Сверстюк

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ЦІЛІСТЬ

Мусимо визнати, що в рамках міту про Сізіфа наш камінь, який ми котили на гору в роки відлиги і просвітків, упав з гуркотом і загруз у землю. Нині знов ходять навколо нього уболівальники, говорять банальності про те, що наші предки були сильні, що про них чув світ, і скаржаться на наше каліцтво. Чиновники від культури теж ніби заворушилися і пробують пальцем той осоружний камінь...

Але насамперед мусимо згадати стару абеткову істину, що культура почалася із служіння культові Бога, служіння самовідданого, офірного. Що перші твори культури — це культові твори. Що нашої землі окрасою і досі стоять культові споруди в честь святих, наші церкви і собори досі свідчать про наші найвищі пориви до неба. Це тільки архітектура — застигла музика в дереві й каменю. Якщо брати музику, літературу — тут картина складніша. Але хто ж були українські великі композитори — Березовський, Бортнянський, Ведель — хто як не творці церковної музики? Бах, звичайно, творець духовної музики, органіст собору, кантор собору святого Томи. Бетговен — геній іншої музики, яка відокремилась, витворилась у світі секуляризованої культури, але сходились і горіли вони перед одним і тим самим вітарем, який означав Абсолют.

Сковорода творив свій "Сад Божественних пісень" і прямо закладав в основу пісні зерна Божественної мудрості, взяті з Біблії. Але хіба наш найбільший геній не починав своїх найкращих творів епіграфами зі Святого Письма? ("Сон", "Кавказ", "Послання", "Великий льох"). Хіба великий Гоголь не говорив, що будь-яка праця починається з молитви, а отже і зберігає в собі дух молитви?...

Але повернімось до нашого каменя. Хто може його підіймати знов? Необхідно відновити людину. Відновити цілість особи, яка несе в собі Дух. Животворящий Дух.

Необхідно віднайти втрачене русло нашої традиції, бо це русло нашої ріки... Єдиної ріки.

Необхідно витворити внутрішню свободу як невідмінну умову творчості, та внутрішня свобода з'являється перед Абсолютом, — навіть якщо це зоря. ("Я молюсь на зорю", Лермонтов.)

Ми часто забуваємо, нарешті, що творчість це згорання надміру сил. Убогі потуги горіти не дають того вогню, який дають спалахи щедрої юности, часом зухвалої до забуття. Не забуваймо, що первісні цінності, великі, даровані нам як повітря і сонце, дають нам через велику спадщину, відчуття якої підсвідомо носимо у собі і приносимо крізь катастрофи. Часто воно пробивається стогоном:

Але що я можу зробити,

Як в мені багато мене.

Л. Костенко

В час важкого відпливу наших сил і чергового рубання лісу — у нас залишається живим лише коріння. Коли на казенному Олімпі наводиться нарешті цілковитий порядок — десь у селі Богданівка дивна жінка з колгоспу Білокур Катерина продовжує народжувати дивосвіти, а дивна жінка з села Болотня, що недалеко від Чорнобиля, творить небачені диво-квіти, диво-птахів, диво-звірів... А глухий Никифор з Криниці малює свій прасвіт...

Колись мені конче потрібно було щось послати одній славній жінці з Лондону — Кетлін Тернер, яка надсилала мені від Пенклубу різні книжки. Найлегше було б вислати буклет листівочок з репродукціями Бородіна чи Пащенко з надписом "Отак і живем..." Але мені потрібно було послати таке, щоб інтелігентна англійка вирізняла і відчула наше українське лице. Слава Богу, зарятувала Марія Приймаченко: вона викликала там живий інтерес до землі, яка витворює таку казку. Що не кажіть, є щось джерельне в цій казці, яка вічно оновлюється!

Не забуваймо, що ці сільські жінки несуть у собі давній світ культури, справжньої, цілісної... Ось вийдуть публікації листів Катерини Білокур — побачимо, як органічно успадкувала вона наші цінності, наші ідеали Істини, Добра, Краси. Як була вірна їм...

На зміну освіченому чиновникові від культури має прийти в культуру та жива людина, з живими ідеалами і з відповідним потенціалом творчих сил, щоб підняти ці ідеали і стояти перед ними лицем. Це їй заповідав Шевченко, а за ним і Франко (у статті "На роковини Шевченка"):

*Молітьсь Богові одному,
Молітьсь правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклонітьсь!*

Ось чому ми можемо брати зараз рядок класика української літератури, наперед знаючи, що він забезпечений сумлінням і не залежить від навколишньої погоди, від кон'юнктури часу...

Хочу наголосити на одній передумові, поза якою в українську культуру не приходили. Це принцип безкорисності. Той високий принцип, який Кант кладе в основу обов'язку, в основу етичного і в основу естетичного. Все велике, що у нас створене, на нашій пограбованій землі, з нашими роздоріжжями — все створене великими спалахами ідеалізму. Де брались ті люди? Куди вони дівалися, часто не залишаючи навіть своїх імен? У випадках нам відомих ця безкорисність найчастіше була цілком у кантівському дусі — не тільки не збігалась з інтересом, а часто йшла і проти власних особистих інтересів...

Хоч як був заплутаний у сітях часу Довженко, але то факт, що він, за словами Берії, пожалів декілька метрів стрічки на вождя. То факт, що тримали його у чорній тіні. А в своєму щоденнику він зухвало сперечався з вождем: хоч ви який великий, але я більший за вас, бо я з моїм народом...

Все ж таки з нашого кореня виростає багато здатних нести в собі Дух Свободи і йти дорогою самозречення в ім'я великого самоствердження. І розуміється, всім нам треба уявляти долю Шевченкового Перебенді:

*Один він між нами, як сонце високе.
Його знають люди, бо носить земля;
А якби почули, що він самотній,
Співа на могилі, з морем розмовля, —
На Боже слово вони б насміялись,
Дурним би назвали, од себе б прогнали.*

Тільки легкі до польоту, не обтяжені світом речей, не обважнілі на тучних пасовиськах світу сього, тільки чисті серцем можуть пориватись до далеких вершин, де вселюдські ідеали зоріють, до верховин, що відкриваються приреченим світити і поривати інших.

**СЛОВО МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО,
ВИГОЛОШЕНЕ НА
54-ОМУ СВІТОВОМУ КОНГРЕСІ ПЕН,
ЯКИЙ ВІДБУВСЯ В ТОРОНТІ Й МОНТРЕАЛУ
22 —29 ВЕРЕСНЯ 1989 р.**

**Слово М. Вінграновський відчитав українською мовою,
а воно було перекладене на англійську й французьку мови**

Пане Президенте!

Літературі українського народу нараховується 2000 років. Література мого народу одна з найраніших, якщо не найраніша, серед слов'янства. Я, панове, представник цієї літератури і цього народу.

Коли говорити що дав світові мів народ, який його духовний внесок в історію людства, то я назвав би три моменти.

Перше: його совісність і надзвичайна працьовитість, які може підтвердити, зокрема, й Канада, де засідає сьогодні наш Конгрес, Канада, в якій в 1991-ому році відзначатиметься 100-річчя, коли на її землю прийшли через океан перші українці й своєю працею сприяли її розквітові добробуту.

Друге: мій волелюбний народ, а, отже, і його література виробили і записали його літературним словом одну із перших у світі конституцій.

Третє: історично, за ті кілька тисячоліття доля мого народу склалася, я вважаю, недавно: його багатющі землі, ліси, води і клімат впродовж століть приваблювали завойовників з Азії та Європи. Тому українці, боронячи свою землю, тисячоліттями

тримали в одній руці шаблю, а в другій плуг. Та відкритою, незайманою і вільною в українця лишилася його душа, і ось саме через те письменники України записали від свого народу його багатівічний духовний набуток — понад триста тисяч народних пісень. Українська мова незвичайно м'яка і милозвучна. Мова народу — це теж, я сказав би, літературний твір. І, мабуть, тому що мова найкращий твір народу, вона така беззахисна й ранима, і сьогодні, наприкінці ХХ-го століття, її треба рятувати, вона вже на краю загибелі. І нам, сьогоднішнім українським письменникам, як ніколи — нікому з попередніх письменницьких поколінь, випала ця сумна і трагічна честь. Я, принаймні, ніколи не думав, що разом з Чорнобилем над моїм народом нависне і ще одна трагедія — Чорнобиль зникнення нашої мови.

Кожна мова, як і кожен народ, належить не лише собі. Себто, вона належить собі і людству. І зникнення однієї мови, такої, — мені страшно подумати, — як українська мова, мова 50-мільйонного народу, збіднило б усе людство. Слово "збіднило" — слово не точне, інше слово у мене є, але вимовити його боюся. Хоча, чого вже боятися — це смерть мови. І не треба буде тоді ні національної української літератури, ні її народу, ні українського центру Міжнародного ПЕН.

Та сподіваюся, що до цього не дійде і ми, письменники народів світу, об'єднані Міжнародним ПЕН, творячи кожен свою національну літературу, зустрічатимемося й надалі. Кожен, думаючи мовою свого народу, говоритимемо, як і говорили досі, мовою сердечного один до одного ставлення, гідності й поваги.

Пане Президенте, ми, українські письменники, визнаємо повністю хартію Міжнародного ПЕН і просимо прийняти нас до міжнародної спілки письменників.

Микола Вінграновський.

Монреаль, 28 вересня 1989 р.

Після цього слова Конгрес ПЕН одноголосно прийняв у свої члени Український центр ПЕН.

22-ГО СІЧНЯ — ДЕНЬ СОБОРНОСТИ УКРАЇНИ

(ЗАКЛИК НРУП)

Народе український, дорогі співвітчизники, українці!

Сімдесят років тому на руїнах Російської та Австро-Угорської імперій виникли незалежні українські держави — Українська Народна Республіка (УНР) і Західня Українська Народна Республіка (ЗУНР). 22-го січня 1919 року об'єдналися в одну самостійну державу — Українську Народну Республіку. Того дня в столиці нашої батьківщини Києві на вщерть заповненому людьми Софійському майдані під святковий перегук київських дзвонів урочисто було проголошено Акт Соборности України — возз'єднання українських земель в одній незалежній державі. Це була однастайна, національна воля Наддніпрянщини, Галичини, Закарпаття. Споконвічна багатолітня боротьба України за національну свободу дійшла до свого логічного завершення.

Але доля і на цей раз зрадила нас. Вона знову кинула наш народ у вир історичних випробувань, у вир бурхливого ХХ століття, яке записано в історію України багато воістину трагічних сторінок.

Нав'язана нам сторонніми силами братовбивча громадянська війна. Новий поділ України між різними державами. Виснажливий гін індустріалізації й колективізації. Мільйони жертв штучного голоду 1932-1933 років. Повне винищення українських національно-політичних патріотичних кадрів. Жорстокий погром інтелігенції. Колонізаційні утиски завойовниками Галичини й Закарпатської України. Суворість Другої світової війни, що палахкотіла і на наших землях. Драматизм національно-політичного самовизначення Західньої України під час і після війни. Посилення русифікації України в епоху т. зв. застою. І нарешті — чорнобильська катастрофа.

Усе це є трагічні наслідки нашої національної несвободи; втрати державної незалежності.

Переживаємо нині великий час революційного оновлення України і Європи. Дух свободи ширяє і над нашим народом. Він породжує надії, оновлює приспану неволю історичну пам'ять. Пам'ять, яка нагадує нам про великий акт нашої новітньої історії — про Акт проголошення соборности України.

Дорогі співвітчизники! У цьому році з ініціативи НРУП проголошення 22-го січня 1919 року Акту Соборности України буде відзначено громадськістю республіки як видатну історичну подію, як національне свято українського народу. 22-го січня на честь цього дня Велика Рада НРУП проведе свою святкову сесію. А напередодні ювілею, у неділю, 21-го січня, відбудуться загальногромадські всеукраїнські врочистості: “живий ланцюг” між Києвом та Львовом і святкові мітинги-Молебні у Києві на Софійському майдані і у Львові біля пам'ятника Франка. Закликаємо всіх, хто “живий, в кого думка повстала” (Леся Українка), вийти 21-го січня на трасу Київ-Львів і якнайтіснішою мережею з'єднати ці два історичні центри нашої вітчизни.

Українці! Історія дивиться на нас: продемонструймо 21-го січня високу національну самосвідомість, згуртованість, громадську активність і дисциплінованість! Сьогодні, як ніколи, потрібна консолідація нації на платформі демократії і суверенітету — понад різницею в соціальному стані, службовому становищі, партійності і віросповіданні. НРУП сподівається, що українці з рядів партійного і державного апаратів влади повернуть обличчя до свого народу і стануть до його лав.

Неукраїнці України! Приєднайтеся до нас! Пропридемонструйте 21-го січня, що ви розумієте справедливість українських національних прагнень, відчуваєтеся громадянами української республіки, доля якої не байдужа вам. Хай Україна буде для всіх нас спільним затишним домом — домом свободи!

Громадяни! Проявіть 21-го січня високу дисциплінованість і стриманість! Уникайте всього, що може зіпсувати людям святковий настрій і порушити громадський порядок! Успішно складаємо цей відповідальний історичний іспит на громадську зрілість!

Секретаріат НРУП

Орест Джулинський

СУЧАСНИЙ СТАН ПЛАСТУ В КАНАДІ НА БАЗІ ОПИТНИКА

Вступ

Збагнути сучасний стан Пласту в Канаді з точки зору “Живучости Пластового Ідеалу” є трудним завданням. Трудним воно є тому, що треба брати до уваги почування, погляди і наставлення поодиноких людей, які можуть бути суб'єктивними. Ці погляди можуть бути різними залежно від обставин, в яких живе дана особа. Приміром, погляди пластуна сеніора чи старшого пластуна з Едмонтону можуть бути цілком протилежні до погляду когось, хто живе в Торонті, або погляд когось з малого осередку може бути відмінний від того, хто живе в більшому скупченні української громади.

Все ж таки, я зробив намагання дати оцінку сучасного стану Пласту в Канаді, базуючись на опитнику, який я вислав до всіх дійсних членів Пласту в Канаді (УСП і УПС). Щоправда, відсоток опитника, на яким я базую свою аналізу, є відносно малий (коло 10%; з усіх тільки 44 відповіді), але він дав мені пересічну опінію, яка послужила мені підставою до моєї аналізи. Цю аналізу робитиму під кількома аспектами:

1. Наставлення батьків.
2. Якість виховників.
3. Вплив дорослих членів Пласту на молодь.
4. Стан української мови в Пласті:
 - а) наставлення батьків,
 - б) виховники,
 - в) молодь.
5. Пластова програма:
 - якість
 - проблеми
 - вплив на виховання.

Наставлення батьків

Всі ми знаємо, що без підтримки батьків Пласт не може існувати. Їхнє знання про цілі Пласту кінцеве. На жаль, це знання чи розуміння не завжди є. Ми що разу більше зустрічаємося з ситуаціями, де діти походять з мішаних подруж або з подруж 3-ої - 4-ої генерації, які бажають повернутися до кореня свого походження. Тут виринає проблема не тільки знання пластових цілей, але й знання української мови. Пластові провідники чи виховники по станицях не знають як давати собі раду в таких ситуаціях (пр., Станиця в Едмонтоні).

В загальному, більшість батьків знає і розуміє цілі Пласту, але тільки малий відсоток дає моральну підтримку чи особисто помагає пластовим провідникам, і тільки можливо половині залежить на тому, щоб Пласт наголошував виховні цілі у своїй програмі.

Якість виховників

До великої міри наші виховники молоді віком люди (головно в УПН), які дуже часто не мають достатнього знання, розуміння своїх обов'язків та розуміння цілей пластової програми. Дуже часто вони скоро знеохочуються і покидають свої рої чи гуртки. На тому, очевидно, терпить гурток чи рій. Моє особисте переконання є, що частиною лиха у пластовій праці є ангажування доросту до виховної праці (в УПН). Опінії з опитника поділені щодо окреслення виховників; на запит: чи розуміють цілі?, відповіли 60% — так, 40% — ні; чи свідомі своїх обов'язків?, 40% — так, 60% — ні; чого їм завжди брак?, відповіді є різні: брак відповідних людей — 40%, брак часу — 20%, байдужість — 30%, брак ідейності — 40%. Все ж таки, не зважаючи на недоліки, загальна опінія (90%) є, що дорослі члени Пласту — виховники **задовільно** передають молоді принципи пластового виховання.

Стан української мови в Пласті

Відповіді про опінії батьків — Пласт повинен бути україномовним (100%). Тільки 40% батьків думає що українська мова в Пласті — нереальна. 60% думає, що діти, які слабо володіють українською мовою, не повинні належати до Пласту;

70% думає, що наші виховники за слабо володіють українською мовою. Дорослі члени Пласту є також такої самої опінії (70%). Вони уважають, що через слабе знання мови серед виховників і вихованків рівень пластових занять є низький (60%). 80% погоджуються, що розговорною мовою серед молоді є англійська. Отже, стан української мови в Пласті не задовільний.

Пластова програма

Більшість (70%) думає, що програма в УПН відповідає сьогоднішнім дітям, але тільки 50% думає, що програма в УПЮ є відповідна. Більшість думає, що пластова програма добра, тільки її застосування виховниками є незадовільне.

На питання “до якої міри пластова програма помагає досягнути цілі”?, були різні опінії, але всі переконані, що результати є потішаючі. Хочу підкреслити, що по лінії плекання суспільного змислу (безкорисна праця для громади), Пласт заслуговує на признание, бо дуже часто бачимо пластунів у проводах різних організаціях.

Заключні думки

1. Більшість із нас (70%) є незадоволені сучасним станом Пласту в Канаді.

2. Всі (100%) переконані, що його можна поправити і 90% з нас задоволені зі свого членства в Пласті.

3. Оцінку, яку б ми дали Пластові в Канаді щодо досягнення цілей, є 60%.

Можна ствердити, що сучасний стан Пласту в Канаді (правдоподібно, як і в інших країнах!) не є задовільним. Найбільшою загрозою є занепад мови та брак жертвенности й ідейности в громаді (а з тим і в Пласті).

Моя проґноза така: Існування Пласту в діаспорі (в тому і в Канаді!) залежатиме від розвитку сучасних подій в Україні і в наших живих зв'язках з нею. Уважаю, що Пласт в Канаді (так як і в діаспорі) дотепер оправдав своє існування. Думаю, що Пласт принаймні на 60% виконував свої завдання щодо досягнення цілей.

В історичному аспекті думаю, що Пласт в діаспорі відіграв велику роль, бо вдержав пластовий ідеал живим до сьогодні і його, я вірю, передасть туди, звідкіля він вийшов, — в Україну.

ЯК МОЖНА ПОКРАЩАТИ СТАН ПЛАСТУ? (Відповіді з опитника КПС Канади)

1. Втягнути свідомих батьків до співпраці.
2. Повернутися до головних принципів Пласту.
3. Побільшенням **україномовних** батьків.
4. Посилити рівень різноманітної пластової виробленої програми підбором найкращих виховних сил.
5. Розбудити в молоді зацікавлення громадсько-культурним життям, як в діаспорі, так і в сучасній Україні.
6. Зменшити адміністративний апарат, а більше дати уваги програмі з молоддю УПН і УПЮ.
7. Змінити настанову пластового проводу супроти батьків.
8. Змінити настанову пластового проводу супроти безплатних добровольців.
9. Звернути напрям дорослих членів Пласту і батьків з поняття матеріалізму і індивідуалізму до ідейних залогів Пласту, а головню до другої точки Трьох Головних Обов'язків — поміч другим.
10. Зацікавити юнацтво Пластом — примінюючи різноманітність пластових занять гуртка, напр. гутірки з старшими цікавими людьми.
11. Повернути в пластову програму ідеалізм і **“професійність”** (якість) у виконанні занять, які є засобом до досягнення цілі.
12. Включати в програму пояснення, “Чому?” деякі речі не робимо, а не тільки “як”.
13. Бути послідовними у своїх постановах і виконанні обов'язків та плекати це почуття послідовности у молоді.
14. Точніше інформувати батьків про їхні обов'язки та вишколювати виховників, даючи їм більше конкретний напрям чи програму до виконання, ніж полягати на їхню ініціативу.
15. Познайомити батьків з пластовими цілями і засобами, та переконати їх про потребу їхньої активної підтримки.
16. Впровадити більше практики й ігор на сходинах гуртка, ніж теорії і школи.
17. Вимагати від дорослих членів практики Трьох Головних Обов'язків і Пластового Закону.
18. Відкинути деякі відсталі ідеї українського націоналізму міжвоєнного типу.

19. Більше наголошувати життя серед природи (прогульки, табори).
20. Видати краще редаговані підручники для виховників.
21. У пластових журналах для УПН і УПЮ вживати більше приступну для дітей мову — щоб вони її розуміли.
22. Малі осередки мають почуття “осамітнення” (потрібно “критичної маси” для життя і ентузіазму групи!), і тому КПС повинна робити заходи, щоб організувати для них спільні з більшими осередками заняття (напр. табори).
23. — “Усучаснити Пласт”
— “Нехай батьки провадять станиці і Пласт”
— “Не треба пластових видань КПС-ин”.
24. — “Усучаснити проби і вмілості”
— “Зліквідувати надбудови, вернутися до основ Пласту — гурток і виховник”.
25. Не рекламувати Пласт як елітарну організацію, бо вона такою, на ділі, не є — вона у своїй цілі тільки стремить до духовної елітарности.
26. Створити приязну атмосферу, де б виховники відчували самовдоволення з їхньої виховної праці - напр. організувати вишкільні семінари, включаючи в програму товариські елементи.
27. — “Звернути з дороги виховання ‘академиків’ до виховання людей зарадних у щоденному житті”.
— “Дати нагоду молодим фахівцям взяти ‘процес’ пластування у свої руки”, (напр. Пластове видавництво).
28. Побороти байдужість серед дорослого членства Пласту — наголошуючи нові події в Україні.
29. “... Через селективність виховників, які є готові самі жити згідно з Пластовим Законом”.
30. — Звернути увагу на якість, а не кількість.
— У виховній програмі більше часу присвятити принципам самодисципліни і дисципліни, як засобам самовдоволення і успіху.
31. “Не йти на компроміси щодо мови, ідейних та моральних засад Пласту.”
32. Включати батьків у КВ — бо у них є більше мотивації до праці.
33. Підвищувати престиж виховника, даючи йому/ї часті признання за добре виконання обов'язків.

34. Усучаснити пластові підручники й посібники для користування виховниками.
35. Розвинути більшу активність, включаючись у громадські проекти, подорожі в Україну, табори і т.п.
36. "Не треба нічого міняти, тільки совісно переводити пластову програму".
37. — "Здемілітаризувати" Пласт,
 - змодернізувати програму пластових проб,
 - наголошувати життя серед природи і екологію.
38. По станицях завести докладнішу перевірку виховної праці.

Любомир С. Онишкевич, СМ

УКРАЇНА СЬОГОДНІ І ЗАВТРА — АЛЬТЕРНАТИВИ НА МАЙБУТНЄ

*На основі доповіді, виголошеної на нарадах в листопаді 1989,
в Торонті.*

Великі зміни, які пройшли і далі проходять на нашій Україні, як і взгалі за "Залізною занавісою" застукали нас комплетно неприготованими. Щойно тепер українська діаспора, як і різні її організації, починає розуміти і сприймати це, що там діється, і починає діяти і реагувати на ці події. Але це все ще тільки реакція; ми все ще не діємо, а лиш реагуємо. Тому і наш вплив на біг подій там є ще мінімальний.

Але ми ж знаємо, що події там ще далеко не устатилизувалися. Будуть далі, дуже значні зміни — але які, сьогодні не можливо передсказати. Одначе, ми, тут в країнах Вільного Світу, можемо плянувати все одно: ми можемо мати приготовані пляни дії на всілякі можливості, на всілякі евентуальності. В цей спосіб, щоб то не сталось, ми будемо мати приготований плян акцій і будемо діяти, щоб даний стан змінити на користь нашого народу, а не лиш реагувати на це, що діється.

В нашому плянуванні треба брати під увагу не лиш саму

Україну, але Україну в контексті подій в цілій Східній Європі, і теж в глобальному контексті. Можна передбачити багато різних можливостей розвитку подій.

Схематично можна взяти за основу "відсоток особистої і національної свободи", як функцію років. За часів Сталіна, очевидно, "свободи" було 0%. Пізніше, за Хрущова, стан трохи поліпшився, але тоді знову зійшов вниз за Брежнєва, хоч не зовсім до сталінського 0%. Тепер, за Горбачова, він іде швидко вгору. Куди він піде в майбутньому? Є різні можливості, з відсотками правдоподібності для кожної. Ці відсотки можливостей — це мое особисте передбачення.

І так, можливі такі "сценарії":

* "Ідеальний сценарій": події еволюціонують до повної незалежності України. Я приписую ці можливості не більше, як яких 5% правдоподібності.

* "Майже ідеальний сценарій": події еволюціонують, але не до повної свободи, а до стану якоїсь автономії, чи практичної суверенності України в складі радянської конфедерації чи якоїсь іншої децентралізованої побудови. На таку можливість є вже дещо більша правдоподібність, яких 15%.

* "Середній сценарій": в цім сценарію, стан дійшов, або вневдовзі дійде, до свого зеніту; на цьому рівні речі затримуються, правдоподібно з часом стан поступово погіршиться. На такий сценарій я даю досить велику правдоподібність — 25%. На це є вже деякі позначки, наприклад, замість залегалізувати УКЦ, Горбачов дав Папі лише загальні обіцянки.

* "Сценарій змагань за владу". Існує можливість — я даю на це яких 5% правдоподібності — перевороту в ССРСР; наприклад, армії чи КГБ, чи російські фашисти, незадоволені із курсу справ, захочуть повалити Горбачова. Це може привести до громадянської війни з наслідками, які важко передбачити.

* "Сценарій терору". Очевидно, існує можливість, що або сам Горбачов, або його наслідники перервуть процеси "гласності" і "перебудови" і повернуться до стану диктатури. Сьогодні населення там є так повне надій, що потрібно було б сталінського типу терору, щоб це населення назад загнати за ґрати. Це зовсім можливий і реальний сценарій, на який 15% правдоподібності.

* “Сценарій застою”. Можливо теж, що такий поворот до диктатури не був би 100 процентовий, а подібний до “періоду застою”, як за Брежнєва. Це також зовсім реальна можливість, на яких 20% правдоподібності.

* “Сценарії війни”. Повернення до терору в ССРСР може довести до війни двома способами: або — повстання мас проти нової диктатури, себто громадянська війна з визвольними змаганнями поневолених народів, або — зовнішня війна. Така війна може бути “потрібна” новому диктаторові, щоб отримати розбурхане населення в послухному стані. Таке бувало не раз в історії. Щоб така війна досягла сподіваних результатів, вона мусить бути з небезпечним противником, є Китаєм або Америкою. Я даю тим двом можливостям по 5% правдоподібності. На мою думку, повернення до терору, або навіть до стану застою, має дуже, а дуже великий потенціал спричинити якогось роду війну, революцію, чи збройні повстання. Нарід там є повний сподівань і не сприйме легко повороту до диктатури; ми вже бачимо щораз то більшу мілітантність і активізм, головню в Галичині, на Прибалтику, в Молдавії і на Закавказзю.

* Ще інший, непередбачений, сценарій. В теперішній ситуації можуть статись зовсім дивні речі, яких ніхто не може передбачити. Щонайменше 5% можливості, що станеться щось непередбаченого.

Ми, себто українська діаспора і її організації, повинні бути підготовані і мати готовий план дії на кожному з тих можливостей:

Якщо б була найкраща чи майже найкраща ситуація і Україна еволюційним шляхом стала незалежна чи автономна, то ми повинні бути приготовані на:

* Максимальну співпрацю із різними організаціями в Україні, включно з урядом України; різні виміни тощо.

* Працю для допомоги Україні і її населенню і інституціям матеріально, допомогу Україні досвідом і порадами в різних господарських і технічних ділянках; медичну допомогу, тощо.

* Відновлення на Україні різних українських громадських, наукових і суспільних інституцій, наприклад, молодіжних організацій, таких, як Пласт чи СУМ, і допомога їм.

* Амбасадорську працю — щоб держави Заходу піддержували і допомагали Україні, зокрема економічно.

* Може тоді виринути для нас проблема подвійних лояльностей і зв'язаних з тим конфліктів, зокрема якщо б автономна Україна все ще була, хоч номінально, комуністична. Цю проблему треба буде якось конструктивно розв'язати.

Якщо б була “середня” ситуація, де було б краще, чим було, але ще далеко до самостійності, то тоді:

* Концентрація на пропагандивній діяльності на Заході, щоб розбудити публічну опінію всього світу, щоб був натиск на ССРСР на полегші тощо.

* Максимальна економічна і моральна допомога Україні і українцям. Така допомога повинна стати інтегральною частиною виховання української молоді в діаспорі.

* Ми мусіли б діяти тоді дуже обережно із намаганнями відновляти різні наші інституції на Україні і взагалі із усіми нашими акціями, зокрема з акціями, які заторкають молодь.

* По змозі, в міру обставин і безпеки, — поїздки на Україну, зокрема молоді; пропагандивна діяльність на Україні — наскільки буде можливо.

* “Мобілізація” української діаспори на допомогу Україні.

Якщо б настала негативна, чи дуже негативна ситуація — повернення до терору, сталінізму, репресій — то тоді:

* Концентрація на збереження української мови і культури в діаспорі для того, щоб український нарід заховався і пережив це все.

* Добре зорганізоване “амбасадорство” і пропагандивна діяльність у світі.

* Боротьба із загрозою, що ми за 10-20 років взагалі перестанемо існувати в діаспорі.

* Потреба максимального вжиття здобутків часу “перебудови”, щоб якнайдовше втримати українську діаспору.

* Можливо, ми б тоді мусіли застановитися над створенням окремих англomовних організацій молоді, щоб врятувати якнайбільше число молоді для допомоги Україні.

Якщо б в СССР прийшло до громадянської війни, з визвольною боротьбою на Україні, то:

- * Потреба посилати молодих людей туди на активну допомогу воюючій Україні, можливо в рядах повстанців чи української армії, як було це в 1918 і 1941-их роках.

- * Потреба економічної, фінансової та іншої допомоги воюючій Україні.

- * Потреба амбасадорства і пропаганди в світі, щоб була допомога Україні і щоб Захід піддержав Україну, а не її ворогів.

- * Потреба комплетної і максимальної мобілізації всіх наших сил.

Якщо б була громадянська війна в СССР, але без визвольної боротьби на Україні, то:

- * Потреба економічної і фінансової допомоги Україні.

- * Потреба нашої “просвітянської” праці, пропаганди і допомоги українському самостійницькому рухові, щоб Україна могла використати цю ситуацію для досягнення незалежності.

- * Потреба амбасадорсько-пропагандивної діяльності в світі, головню на Заході.

- * В цій складній ситуації потрібно було б поступати дуже й дуже обережно та дипломатично.

Якщо б СССР розпочав зовнішню війну, щоб задержати домашній терор, то:

- * Ми мусіли б концентруватися на пропагандивній діяльності, розголошуючи, що Україна, це не СССР, ані не Росія, а поневолений нарід.

- * Тоді може скластися дуже делікатна для нас ситуація щодо “подвійних лояльностей”: українці в діаспорі можуть вважатись за ворогів тощо.

- * Треба тоді думати, як охоронити від ворожої дискримінації наших дітей тут, але рівночасно, як їх патріотично виховати в такій ситуації.

Якщо б була ще якась інша непередбачена ситуація, то:

- * Треба “блискавичної” нашої реакції, щоб достосуватись до динаміки цієї ситуації.

- * Треба мати і розбудувати механізм і стратегію, як можна таку швидку реакцію уможливити.

- * Понад усе — треба єдності і координації нашої дії — геть з “пашківськими республіками”!

На закінчення — пам’ятаймо: сьогодні ми є на грані подій історії. Як ми вив’яжемось з нашого завдання перед історією, залежатиме від нас самих. Якщо ми не матимемо розуму, розсудку, резолютності і — найважливіше — єдності, то ми іспиту перед історією не здамо і за це нас колись майбутні покоління гостро засудять.

Р. Колісник

Ще до теми: УКРАЇНА СЬОГОДНІ І ЗАВТРА — АЛЬТЕРНАТИВИ НА МАЙБУТНЄ

Стаття Любомира С. Онишкевича про можливості політичних змін в Радянському Союзі, їх відношення до України й відповідна дія українців на поселеннях цікава й потрібна. Він стверджує, що українська діаспора досі реагувала на події на Україні, а не плянувала допомогти акції краєві. Одначе, він не заторкує питання, хто і як мав би такі пляни розробити й згодом, коли прийде потреба, вводити їх у життя.

Наші громадські організації та їхні надбудови не виконують і не зможуть виконувати таких великих обов’язків, бо їм бракує фінансових засобів, а найголовніше, людей до праці й спільного порозуміння. Крім цього, вони втягнулися в інші шори громадського життя, і, мабуть, не скоро вдасться їм з них випрягтися. Візьмімо, наприклад, т. зв. Трибунал для дослідження голоду в Україні. Цей трибунал — не трибунал, як його популярно називають, а комісія, яка з двох засідань

продовжила свою діяльність на чотири, яка коштує вже коло одного мільйона доларів. І що вона встановить, коли тепер на Україні про голод говорять як народний геноцид та збирають доказові матеріали? Але як така комісія почала діяти, то її тяжко зупинити, хоч її завдання вже виконано на Україні, бо така вже природа громадських організацій, якщо нема серйозної критики й контролю.

Отже, виглядає, що таку роль могли б відіграти пластуни чи радше колишні пластуни. Пласт вважався "елітарною" організацією, крізь яку за останніх 50 років пройшли виховання тисячі молоді. Ці молоді люди сьогодні займають поважні посади, є добрими фахівцями й відносно багаті. Потенціал великий, але де його, пластунів, знайти і як їх заохотити до такої серйозної й великої праці — планування і виконання взятих на себе завдань?

Теперішні зміни й зв'язки, чи радше, стики діаспори з Україною викликали спонтанні намагання допомоги материкові, наприклад, заходом пластунів, створено Товариство приятелів Руху, проходить збірка ліків на допомогу дітям-жертвам чорнобильської катастрофи. Це добре, однак, треба собі усвідомити, що мала українська діаспора не може ефективно економічно допомагати 50-мільйоновій державі. Це завдання українського уряду помагати своєму народові.

Мабуть, створення зовнішнього тиску іншими державами щодо жертв чорнобильської катастрофи примусило б уряди в Москві та Києві до серйознішого трактування цієї загрози не тільки для місцевого населення, але для всього людства. Якщо почали б про ці проблеми й інші справи говорити й писати в західних засобах масової інформації, як вони інформують про події інших народів Східної Європи, — це була б велика допомога Україні. А про Україну вони мовчать, і навіть про таку велику подію, як живий ланцюг Київ-Львів, в західних медіях чомусь майже не було згадки.

Інша справа — це політична допомога. Тут не йдеться про якісь напрямні для політичних провідників на Україні, а про намагання змінити політичну думку на Заході, особливо в США. Західні політики безперестанно твердять, що розпад Радянського Союзу й суверенітети республік принесуть хаос, громадянську війну та звільнення антисемітизму з його

горезвісними погромами. На жаль, події в Азербейджані й Вірменії, які на Заході трактують як етнічні й релігійні ворожнечі, хоч є інші аспекти цього конфлікту, скріпили побоювання західних політиків. Чи так воно мусить бути і з українським питанням державности? Чи таке мислення не утруднює й так тяжкий шлях України до своєї суверенности?

Хотілося б, щоб п. Онишкевич та інші забрали в цьому питанні слово й почали той процес планування на різні можливості змін, та проблеми конкретні заходи для практичних дій. До успіху потрібна негайна акція, бо в сьогоднішньому світі моментальної інформації події відбуваються з блискавичною швидкістю. І щоб знову все не закінчилося, як в Чухрані Осапа Вишні: Спізнився! Забув! Якось то буде!

☆☆☆☆☆

Іван Химка

ДІАСПОРА І УКРАЇНА

Ми всі свідомі, що в історії різних націй, діаспора, або еміграція, робила великий вклад у національне відродження корінної частини нації на батьківщині, на материку. Польські емігранти в Америці й провідні польські політичні емігранти типу Романа Дмовського й Ігнаца Падеревського багато спричинювалися до воскресіння польської держави після Першої світової війни. Чехо-Словаччина була майже зовсім витвором словацької імміграції в Америці й далекозорих чеських політичних емігрантів, з Томашом Масариком на чолі. Найбільш драматичний приклад діаспори, що зробила щось надзвичайного для національного відродження, — це приклад жидівської діаспори, яка завоювала Палестину і створила там жидівську національну державу.

І в нашій новітній історії є чимало прикладів, коли діаспора допомагала батьківщині. Політичний емігрант минулого століття, Михайло Драгоманов, видавав у Швейцарії цінні політичні часописи, брошури й книжки, які були б заборонені цензурою на українських землях царської Росії й Австро-Угорщини. Подібну

діяльність вела повоєнна українська діаспора в Канаді, Америці, Німеччині й інших країнах. Діаспора допомагала Україні також матеріально. Найважливіший момент був період Центральної Ради і Української Народної Республіки, коли грошові жертви американських і канадських українців стали значною частиною капіталу для українського державного будівництва.

Нинішній момент — коли розвиваються нові політичні можливості, коли розморожується наша культура, коли ростуть свобода і надія — цей момент є надзвичайно важкий і відповідальний перед ним нашої діаспори є величезна. Вважаю, що ніколи в минулому не залежало стільки від української діаспори як залежить сьогодні. Дозвольте, щоб я хоч у кількох словах представив, як я розумію даний момент у ширшому, історичному контексті розвитку українського питання.

Українці на Україні знаходяться у непевному, критичному, небезпечному положенні. Вони мусять користатися з теперішнього шансу, даного горбачовськими реформами, бо невідомо чи і коли повториться така ситуація. На жаль сила історії є проти нас.

Поперше, — нація внутрішньо слаба. Нема де правди діти — завелика частина українського народу, принаймні мовно, зрусифікована, завелика частина нації стоїть осторонь від національної справи. Три століття російського панування, тотальна і часткова заборона української мови в уряді, пресі й школі, систематичне винищування української інтелігенції, голодомор, кривавий терор — все те зробило своє. У нас на Україні нема такої єдності довкола національної справи, яка згуртовує, наприклад литовців. Ми не тільки національно не згуртовані, як належить, але, — з тих же причин — ми й політично відносно недосвідчені. Ми кращі поети ніж політики, і не дарма поет очолює наш народний рух.

Подруге, загроза для нас ззовні величезна. Уже три століття, з важливими, але короткотривалими перервами, Україна була об'єктом російського імперіалізму. Нема жодної підстави думати, що росіяни зречуться добровільно своїх привілеїв, свого імперіалістичного володіння. Такої доброї волі історія, на жаль, ще не бачила. Україна є важливою складовою частиною імперії. Україна — ключ до Чорного моря, шпихлір Росії, територія розвинутої промисловости, резервуар освіченого, мовно

близького людського матеріалу, який в минулому і сучасному багато працював на користь цілої імперії.

У контексті цього критичного, небезпечного положення українців на материку, діаспора стає ключовим чинником. Діаспора, тобто ми — це одинокий (повторю і підкреслю : одинокий) туз українців. Українська діаспора відносно заможна. У порівнянні з нашими братами й сестрами в краю, ми мільйонери. Також, українська діаспора багато чого зберегла і розвивала, що на Україні самій було заборонене, перекручене або іншим способом пошкоджене. Наприклад, енциклопедії й інші довідники, наукові праці й літературні збірки, співанники і молитовники — всі подібні видання діаспори ціняться дуже високо на Україні і помагають українцям там відроджувати свою культуру швидше й краще, ніж було б інакше можливе. Також ми — діаспора — живемо в демократичних країнах, маємо певний досвід у демократичній політиці, можемо впливати на закордонну політику наших держав. Словом, ми становимо певну силу і, мабуть, єдину дошку рятунку для корінної частини нації.

Сьогодні, отже кожен українець на Заході повинен активізуватися в користь української справи на материку, і тим паче кожна українська установа на Заході повинна працювати у цьому напрямі. Дана хвилина вимагає від нас, щоб ми дали більшу частину нашої енергії й ресурсів українцям в Україні. Це наша історична нагода, правдоподібно неповторна, визволитися з-під гніту.

Цього літа, у зв'язку із своєю роботою у ділянці історії, я мав нагоду перебувати два з половиною місяці на Україні, у Львові, і вести розмови з численними українськими діячами, включно з Вячеславом Чорноволом, Михайлом Осадчим, Іваном Кандибою й іншими представниками неформальних об'єднань. Усі без винятку дуже багато очікують від діаспори. У минулому я також бував службово на Україні, двічі — у 1976 році (і два місяці) і в 1983 році (шість місяців). Тоді я ніколи не почув питання, яке завдали мені тепер Іван Кандиба й інші: чи Українці зі Заходу вернуться на Україну в разі зміни політичної ситуації? Чи теперішні українці можуть рахувати на наш досвід, на наше знання, на наші ресурси у перебудові нової України? До цього я тут не закликаю, але повторюю це питання — бажання, як симптоматичне щодо настроїв в Україні відносно діаспори. Більш конкретну допомогу

вимагати — просили всі діячі. Наприклад одна машиністка самвидавного руху хотіла чорнило до комп'ютера та інші товари потрібні у своїй роботі. Вона також (як і Михайло Осадчий) дуже просила, щоб діаспора передрукувала всі числа принаймні найцікавішої неформальної періодики (наприклад, чудовий журнал "Кафедра").

Сучасний український рух на материку признає діаспору повноцінною частиною українського народу. Українська Гельсінкська Спілка навіть пропонує право повороту для українців діаспори. Стаття 4.4 "Деклярації принципів" УГС пише: "В нову конституцію України, ... ми пропонуємо ввести статтю про громадянство України. До громадян України... можна було б зараховувати... українців — реемігрантів з інших республік та з-поза меж СРСР".

Як помагати Україні? Найбільшу й найдоцільнішу допомогу можуть дати наші установи. Кожна конкретна організаційна одиниця в діаспорі повинна опікуватися одною конкретною групою на Україні. Наприклад, відроджується тепер Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Тутешнє НТШ туди повинно післати свого уповноваженого і в консультації з тамтешніми діячами визначити систематичний плян співпраці і допомоги. Обов'язково треба складати при цій нагоді список, того що потрібне, наприклад, комп'ютер для наукової роботи, українські друкарські машини, машина для фотокопій, видання НТШ у діаспорі, інші важливі наукові видання діаспори.

Треба служити порадами, обговорювати методологічні проблеми, запрошувати на конференції, виголошувати доповіді. Я вибрав приклад з наукового життя, бо я його краще знаю, але моя пропозиція ширша. Українська Автокефальна Православна Церква повинна активно, не ощаджуючи ні грошей, ні енергії, підтримувати матеріально, особисто, інтелектуально і морально автокефальний ініціативний комітет там (це, зрештою, було гаряче бажання просьба Михайла Осадчого).

Письменницькі організації й часописи в діаспорі повинні знайти собі еквіваленти там і працювати на їх користь. Хай студенти візьмуться за студентів, музиканти за музикантів, і т.д. Кожен повинен працювати на своїй ниві.

Що ще? Я вважаю, що всі, що можуть, індивідуально або в рамках якоїсь організації, запросити когось із України сюди. Хай

Україна буде цією республікою, де найбільший відсоток населення знає Захід з власного досвіду. Хай наші зрозуміють краще від інших альтернативні політичні й економічні порядки. Хай наші матимуть кращі можливості купити комп'ютери, відеоапарати, магнітофони, й інші такі товари, які ламають урядову монополію на поширення інформації. Хай наші роблять собі валюту, щоб тим способом зміцнити націю економічно. Я також вважаю, що ми повинні заохочувати наших гостей з України до вивчення англійської мови. Хай англійська мова, а не російська, стане для українців помостом до ширшого культурного й наукового світу.

Остання моя теза щодо допомоги Україні така: ми в діаспорі не повинні бути пасивні у відношенні до всенародної дискусії щодо майбутнього України. Ми маємо моральний обов'язок включитися безпосередньо в тамтешні дебати. Такі можливості існують тепер. Як звісно, Христина Фріленд і Тарас Гунчак, українці з Північної Америки, були запрошені на установчий з'їзд Народного Руху України за перебудову в Києві у вересні 1989 року. Ми також можемо писати до офіційної преси і висловлювати свою точку зору. Знаю, що це сьогодні можливе, бо я сам помістив статтю про сучасну українську політику в неформальному журналі "Поступ", а друга стаття прийнята до друку журналом "Жовтень". Ми, звісно, не там на місці, але часом маємо свіжу, іншу перспективу, що може стати вагомим причинком до жвавої дискусії про майбутнє України.

На закінчення, підкреслюю, що тут далеко не вичерпана тема "Діаспора і Україна". Особливо, тут не було мови про цю важливу допомогу, яку Україна може дати нам, у діаспорі. Тепер, однак, такий час, коли — щоб позичити фразу від одного американського президента — не треба питати, що батьківщина може робити для нас, а слід питати, що ми можемо робити для батьківщини.

(За "Свободою").

пл. сен. Іван Головінський, ЛЧ

ПЛАСТОВЕ САМОВИХОВАННЯ В ДІЯСПОРІ

У цій короткій доповіді постараюся начеркнути питання і проблеми пластового самовиховання в діаспорі. Щоб докладніше розглянути згадану тему, потрібно в першу чергу, уточнити ряд понять таких, як інтелектуальне і психічне дозрівання, виховання, самовиховання, та їхнє співвідношення до складної дійсності в діаспорі. Слід також пам'ятати про різноманітні впливи середовища, котрі в діаспорі міняються в залежності від країни поселення.

Відомий американський психолог Сарасон писав, що людина це "фізичний організм, котрий діє в психологічний спосіб у суспільному оточенні". Пригадуючи над цією короткою дефініцією, прийдемо до переконання, що вона влучно віддзеркалює співвідношення ключових чинників у вихованні і самовихованні. Під органічними чинниками слід розуміти фізичне і психічно-емоційне дозрівання. Психологічний спосіб дії — це процес виховання і самовиховання у їхніх різноманітних площинах. "Суспільне оточення" — це, в першу чергу, мати і батько, вужча й дальша родина, ровесники, приятелі, школа, церква, молодечі товариства і організації, телебачення, кіно, розмовна мова оточення і т.д. Для уточнення проблеми пластового самовиховання в діаспорі розглянемо коротко питання інтелектуального й психічного розвитку.

Інтелектуальний розвиток є вислідом складового процесу співдії фізичного розвитку, спадкових первнів, навчання і життєвого досвіду. В психології існує окрема ділянка, так звана "розвиткова психологія", котра докладно студіює питання інтелектуального розвитку. До відомих знавців цієї ділянки можна зачислити Пяже, Бінея, Блонського, Божовича,

Вігоцького, Запорожця та інших. Тут насквітлю коротко схему, яку опрацював відомий французький науковець-психолог Ж. Пяже.

Першу стадію розвитку він називає змислово-двигальною. У пересічної дитини ця стадія триває від народження до закінчення другого року життя. В цей час дитина розвиває свої змисли і двигальну систему. Співдія із оточенням є основана на змисловій орієнтації. Це, що дитина може сприйняти своїм дотиком, зором чи слухом, справляє на неї сильне враження. Тому важливо у тому віці, щоб довкілля дитини викликало в неї позитивні враження. Коли така дитина бачить довкруги себе вишивки, народну ношу, українські крашанки, образи, та постійно чує розмовну українську мову, набуває вона важливих підстав українського виховання. Другу стадію інтелектуального розвитку називає Пяже перед-символічною. Ця стадія триває приблизно від третього до п'ятого року життя. Вона називається перед-символічною тому, бо в цей час дитина починає розвивати такі інтелектуальні спроможності, які пізніше уможливають їй досягнути рівень символічного мислення. Символічне мислення характерне тим, що ми починаємо вживати символи, себто, знаків для репрезентації дійсності. Уміння оперувати символами абсолютно конче, якщо бажаємо навчитися писати, читати чи лічити. Приблизно від п'ятого до сьомого року життя дитина проходить так звану стадію інтуїтивного мислення. Пяже пояснює цю стадію як перехідову між змислово-двигальним і символічним мисленням. Коли в змислово-двигальній стадії мислення є пов'язане з активною дією, наприклад, дотиком дитина набуває розуміння різниці між предметами, то в стадії інтуїтивного мислення дитина починає розв'язувати завдання в символічний спосіб.

Згідно із дослідженнями Пяже, конкретний спосіб мислення завершується біля одинадцятого року життя, а суто абстрактний між дванадцятим і п'ятнадцятим роком. Співвідношення між змислово-конкретним, символічним і суто абстрактним способами мислення можна пояснити таким прикладом: "Чотири" можна розуміти як чотири конкретні предмети. "Чотири" можна також розуміти як слово або як абстрактне поняття в математично-символічному розумінні. Самозрозуміло, що спосіб виховання, який має бути успішним, треба достосувати до інтелектуального рівня розвитку людини. Слід також пам'ятати,

що існують між дітьми того віку індивідуальні різниці відносно рівня інтелектуального розвитку.

В додатку до рівня інтелектуального розвитку, виховник повинен брати до уваги також рівень психічного розвитку. В психології є багато теорій, які пояснюють стадії психічного розвитку. Для нашої дискусії цікава теорія Еріка Еріксона, яка є відома під назвою "Я" психологія. Еріксон висловлює погляд, що стадії психічного розвитку є приблизно паралельні до стадій, хронологічного віку. Першу стадію він називає "стадією основного довір'я". У ранньому віці дитина відчуває беззастережне довір'я до батьків або виховників. В залежності від того, чи дитина досягне позитивне задоволення із цього довір'я, залежатиме дальший розвиток її характеру. Тому є так важливим, щоби виховниками новаків були старші, психічно зрілі пластуни.

У другій стадії психічного розвитку, приблизно у ранньому юнацькому віці, юнак чи юначка ступнево починають відчувати потребу "автономії, себто, потребу робити самостійні рішення. Еріксон пояснює цю стадію як набуття довір'я до своїх власних спроможностей і починів. Тут досвідчений виховник, вміло піддержуючи позитивну ініціативу, може поставити перші підвалини під майбутнє самовиховання.

У старшому юнацькому віці можна завважити дальший розвиток ініціативи, як також вдоволення із праці та досягнень. У віці старшого пластуна повинно б закінчитися виховання, але дальше продовжуватися самовиховання. Тут слід також звернути увагу, що з психологічної точки погляду, виховання і самовиховання — це не діаметрально протележні поняття, а процеси співдії із оточенням, де пряме виховання ступнево переходить у самовиховання.

Різний рівень інтелектуального і психічного розвитку, від раннього дитинства до віку старшого пластування, вимагає різноманітних виховних методів. Психологи розрізняють у хронологічному порядку наступні стадії виховання: підсвідоме наслідування, пасивне виховання, активне співвиховання, конфронтація поглядів, самовиховання. Підсвідоме наслідування можна завважити у дитини вже перед шостим місяцем життя. Немовля підсвідомо буде наслідувати поведінку матері, а згодом тих осіб, які є у його найближчому оточенні.

Підсвідоме наслідування приблизно кінчається при закінченні стадії зміслово-двигального рівня розумового розвитку, себто, біля другого року життя дитина набуває основних підстав свого дальшого інтелектуального розвитку, як також підстав розмовної мови.

У дитинстві і, до певної міри, в ранньому юнацтві є стадія так званого пасивного виховання. Називаємо його пасивним тому, бо напрям і мета виховання зосереджені на виховникові, а не на вихованцеві. Себто, в тому часі від виховника походить ініціатива, стиль, метода й напрям виховання. Властиво, коли говоримо про виховання, маємо на думці пасивне виховання, себто процес співдії поміж виховником і вихованцем, де майже уся відповідальність за успіх виховання лежить на виховнику.

Слід також звернути увагу, що є індивідуальні різниці поміж вихованцями, коли кінчиться стадія пасивного виховання, а починається активне співвиховання. Часом навіть у ранньому юнацтві можна застосовувати активне співвиховання, особливо серед молоді, яка є інтелектуально й психічно краще розвинута.

У стадії активного співвиховання виховник досягає бажаного вислідів не так прямою метою виховання, як радше втягаючи вихованця до співпраці з ним, уживаючи сугестій та посередних впливів. Тут на допомогу може нам прийти знання теорії мотивації, яка була докладно опрацьована Мазловим та його співробітниками. Суть полягає у тому, що виховник повинен використати вже набуті юнаком зацікавлення та бажання досягнень і успіхів. У стадії активного співвиховання юнак учиться самостійно планувати, проводити в життя свої плани та за них відповідати. Самозрозуміло, що виховник повинен, коли потрібно давати відповідні поради і вказівки.

Завершенням процесу виховання повинно б бути самовиховання. Самовиховання, або його поширення і праця над собою, повинні тривати навіть у старшому віці. Дивлячись на виховання і самовиховання як процеси, які взаємно себе доповнюють, можна говорити, що у вихованні мотивація походить з-зовні, себто від виховника, тоді коли у самовихованні мотивацію походить із нутра, себто від суб'єкта. Питання самовиховання у юнацькому віці дуже складне, особливо в діаспорі. Пам'ятаймо, що виховання завжди відбувається в контексті суспільного оточення, де однорідна культура й

розговірною мовою відіграють велику допоміжну роль. На рідних землях, у середовищі української культури, окуругення впливало на виховання в дусі Пластових ідей. Клич вірності Богові і Україні не тільки був кожному зрозумілий, він був нашою життєвою konieczністю. В діаспорі пластуни живуть рівночасно у двох окуругеннях: у вуужчому окуругенні української культури та в ширшому окуругенні культури, котра своєю духовністю є часто нам чужою.

Тут, одначе, треба розрізнити самовиховання у площині фізичної заправи, наприклад, прогулянки, спорт, таборування, від самовиховання в площині Пластових ідеалів. У першому випадку пластування часто юнаки самі можуть плянувати свою діяльність. Питання самовиховання, коли маємо на думці Пластові ідеали, більш скомпліковане. Самовиховання повинно б впливати з бажання працювати над своїм духовним розвитком. З практики, одначе, знаємо, що не багато юнаків чи юначок дійсно можуть самостійно працювати над собою. Коли б їх залишити без впливу старших, могли б “самовиховуватися” у такому напрямі, що суперечив би вимогам Пластового Закону. Дехто в обличчі труднощів пропонує “усучаснити” Пластовий Закон. На мою думку, всі основні засади повинні залишитися незмінними, бо без них Пласт перестає бути Пластом.

У віці старшого пластування завважуємо сильну тенденцію конфронтації поглядів. Тут слід відмітити, що у своїй суті конфронтація поглядів поміж молодшим і старшим поколінням є явищем природним і психологічно позитивним. Конфронтація поглядів конечно явище, якщо візьмемо до уваги те, що тільки в атмосфері позитивної виміни думок може викристалізуватися нова ідея. Самозрозуміло що якщо б молоде покоління безкритично приймало всі погляди й упередження старших, не був би можливий жодний поступ. Знову, з другого боку, якщо б молоде покоління беззастережно відкидало всі ідеї старших, не був би можливий гармонійний ріст і розвиток суспільства. Конфронтація поглядів створює особливо актуальні, пекучі проблеми для нас в діаспорі. Згадані проблеми вимагають глибоких студій і призадуми. Звернім увагу на той факт, що сьогодні вже майже всі старші пластуни й молодші сеніори виросли й виховалися поза межами України. Навіть молодші, які були старшими пластунами в переселенчих таборах в Австрії чи

Німеччини, сьогодні мають понад шістдесят років життя. За десять чи п'ятнадцять років не буде жодного активного сеніора, котрий почав своє пластування в Україні. Якщо бажано зберегти Пласт і вдержати пластові ідеали незмінними для будучих поколінь, мусимо знайти спосіб, як їх зберегти в діаспорі. Це можемо зробити тільки тоді, коли будемо поглиблювати в сеніораті і старшому пластуванні зрозуміння пластового світогляду. Це можемо досягнути при допомозі самовиховання.

Застановимося коротко, що розуміємо під поняттям самовиховання, які прикмети повинні характеризувати людину, зацікавлену самовихованням, чому потрібне самовиховання навіть у зрілому віці, та які методи можна використовувати в процесі самовиховання.

Поняття самовиховання можна розуміти в його вуужчому і ширшому значеннях. У вуужчому значінні розуміємо самовиховання як методу, при допомозі котрої людина розвиває і зміцнює свій характер, світогляд і поглиблює освіту своїми власними силами в межах особистого зацікавлення. З другого боку, ясно, що самовиховання не відбувається в порожнечі.

У ширшому розумінні, багато чинників впливає на зацікавлення самовихованням; є також індивідуальний підхід, як довго зацікавлення самовихованням продовжуватиметься. Ті, які думають що вони все знають, самозрозуміло, не будуть зацікавлені самовихованням. Також самовиховання ґрунтується на бажанні бути кращим своїм характером і особовістю. Це одне із важчих завдань, бо є мало дорослих людей, які систематично застановляються над своєю діяльністю. Як часто ми, сеніори, застановляємось, якою була наша поведінка протягом дня відносно Пластового Закону. Вкінці, слід звернути увагу на те, що передумовою успішного самовиховання є толерантність до думок, ідей і поглядів інших. Тут слід додати, що бути толерантним не означає бути безкритичним. Фактично, чим більше толерантною людина, тим більше стійкою і принциповою може бути вона у своїх поглядах. У згаданих людей толерантність впливає із почуття своєї власної вартості, правильності своїх поглядів, життєвого самовдоволення. Нетолерантність і вороже ставлення до поглядів інших є часто виявом почуття особистої меншевартості та сумнівів у правильності своїх власних переконань.

Тепер більше, ніж будьколи, потрібно безперервного самовиховання. На це складаються два важливі чинники. В першу чергу, знання набуто в час середношкільних чи навіть університетських студій вже не вистарчає, щоб бути освіченою людиною. Це тому, що самі ділянки знання розвиваються з завжди зростаючою швидкістю. Людина, котра закінчила університетські студії десять чи навіть п'ять років тому, якщо не буде продовжувати самоосвіти систематичним читанням книжок і журналів, поволі відставатиме від інтелектуального рівня своїх ровесників.

Для нас, пластунів, потрібне безперервне самовиховання також тому, щоб могли протиставитися деструктивним течіям нашого довкілля, які не згодні з ідейними засадами Пласту. Для Пласту завжди був і повинен залишитися суттєвим клич "Бог і Україна". Застановімся коротко, що цей клич означає для нас у сучасній дійсності.

Нашу добу можна окреслити як століття боротьби ідей і світоглядів, початки котрої сягають до 18-го століття. Під впливом теорій Дарвіна, Маркса і Енгельса, сучасна людина, на думку філософа Кіркеґаарда, відчужилася від християнських засад життя. Кіркеґаард наголошував, що відчуження людини від Бога приводить до кризи буття. Згадана криза виявила себе в психології у формі песимістичної інтерпретації буття—в екзистенціалізмі. В ідеологічно-політичній площині, як вияв реакції і більшовизм, які довели до нечуваних злочинів масового народовбивства, голодомору і расизму. Нині в площині ідей і світоглядів ведеться безперервна боротьба між християнським світоглядом, з одного боку, і агностицизмом, атеїзмом і марксизмом, з другого. Діалектичний марксизм, оснований на ненависті, взаємній ворожнечі і класовій боротьбі, поневолює людину в ім'я абстрактного колективізму, який на практиці доводить до модерного невільництва. В свою чергу, християнський світогляд є оснований на монізмі, вірі у безсмертність-трансцендентність людської душі. З християнського світогляду випливає пошана гідності людини, альтруїзм і взаємна толеранція. У психологічному розумінні, християнський світогляд найкраще розв'язує проблему, яку Ерік Фромм назвав екзистенціальним парадоксом життя і смерті. Тільки християнський світогляд дає пряму відповідь на цей

парадокс, звертаючи увагу на трансцендентальність нашої душі. Так само, як активний атеїст-марксист не визнає неутраляності у площині ідеологічно-світоглядкової боротьби, так само і пластун, вірний Богові і Україні, повинен плекати і поширювати християнський світогляд, який не тільки є запорукою нашої людської гідності і психічної рівноваги, але є також запорукою сповнення наших справедливих національних стремлень.

Вкінці, звернім увагу на ті засоби, котрими можна послуговуватися, щоб досягнути бажаний вислід у процесі самовиховання. Запропоную деякі із них, але самозрозуміло, що можна б вичислити багато інших, тут не згаданих. Ті засоби можна б поділити на індивідуальні і групові.

До індивідуальних можна зачислити такі засоби масової інформації, як пресу, журнали, книжки, телевізію. Над ними ми маємо контроль до тієї міри, що можемо систематично вибирати це, що читаємо чи оглядаємо. Ми повинні б систематично читати не один чи два, а більше українських часописів, щоб мати свій погляд на різні явища нашого суспільно-громадського й політичного життя. Спитаймо себе, скільки з нас передплатує більше, ніж один український журнал, і його читає? Тут я навіть не думаю, що потрібно нагадувати про конечність передплати "Пластового Шляху". Однак, на жаль, правдоподібно є і такі "пластуни", які не виконують навіть і цієї мінімальної вимоги. Важливим засобом самовиховання є книжки. Для доцільного самовиховання не вистачає читати тільки те, що попаде під руку. Ми повинні б використовувати різноманітні вечірні курси, дискусійні вечори і т.п.

Колись писав Іван Франко: "Кажеш тепер інші війни, то ти іншу зброю куй". Тою іншою зброєю повинно б бути для нас краще теоретичне знання. Сьогодні "бути вірним Україні" означає для нас, пластунів, пам'ятати та в тому напрямі працювати, щоб Велика Ідея, за яку згинули сотні найкращих пластунів, стала дійсністю на Україні. Ми не знаємо, чи зможемо ще колись працювати для України, але ми можемо тут працювати для прихилення публічної opinio Західного світу до ідеї самостійності України. Як пластуни, ми не можемо вдоволитися нічим меншим. Ми завжди повинні пам'ятати слова нашого національного генія: "Мені однаково чи буду я жити на Україні, чи ні, та неоднаково мені, як Україну злії люди в огні окраденою збудять, о не однаково мені".

•••••

В ТОРОНТО ВІДБУЛАСЯ ПЛАСТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

В Пластовому домі відбулася в днях 23-26-го листопада 1989 р. конференція голів і представників Крайових Пластових Старшин у вільному світі і сесія Пластового Конгресу, присвячена питанню "Україна і Пласт". В конференції, яку підготувала Головна Пластова Булава, взяли участь голови КПС в Канаді і ЗСА пл. сен. Орест Джулинський і Ольга Кузьмович, голова КПРади у Великобританії пл. сен. Ярослав Гаврих і заступник голови КПС пл. сен. Іван Кулик та представниця КПС в Німеччині, референтка УСП ст. пл. Оксана Чорній, як теж численні представники з Канади і ЗСА та члени ГПБулави.

Зустріч пластунів з поетом з України Євгеном Сверстюком під час пластової конференції, що відбулася в Торонто 23-26 листопада 1989 р. Зліва: Любомир Романків, голова ГПР; Омелян Хабурський; Орест Гаврилюк, голова ГПБ; Євген Сверстюк; Орест Джулинський; Ольга Кузьмович; Ярослав Гаврих; Оксана Чорній.

В першому дні відбулося пленарне засідання ГПБ з представниками поодиноких країн, а три дальші дні посвячено всеціло питанню нових подій в Україні та спроб заснування там пластової організації, як також способів допомогти Україні пластовими організаціями, які існують у шістьох країнах вільного світу.

Лариса Онишкевич вітає Євгена Сверстюка пластовим привітанням лівою рукою.

Конференція була поділена на п'ять окремих сесій, в яких першою темою була Україна сьогодні. В другій обговорено події в Україні, вплив їх на діаспору і питання, чи пластуни готові дати Україні потрібну допомогу. В третій сесії головною темою був Пласт сьогодні, де зроблено аналізу стану Пласту на сьогоднішній день та звітовано акції пластунів у допомозі сучасній Україні. У сесії четвертій п. н. "Пласт завтра" обговорено потрібні зміни у Пласті і можливості організаційної перебудови, як також посилення пластової програми у відношенні до подій в Україні. В неділю 26 листопада, на заключній сесії зроблено підсумки і рекомендації які передано до Головної Булави для остаточного вирішення.

Програма конференції була незвичайно багата із численними прелеґентами, провадив її вміло і справно голова Дослідчопланувальної комісії пл. сен. Юрій Слюсарчук, а програму підготувала пл. сен. Лариса Онишкевич.

Євген Сверстюк оповідає

Учасники Конференції мали честь вітати між собою прибулого до Канади відомого літературознавця і поета Євгена Сверстюка, члена НРУП, який виступав на першому з'їзді із доповіддю. В безпосередній розмові пластові провідники могли познайомитись із Є. Сверстюком, а на прощання голова ГПБ пл. сен. Орест Гаврилюк припняв гостеві пластову лелійку. Увечорі першого дня конференції учасники з цікавістю оглядали монтаж відеофільмів з останніх подій в Україні, який підготував пл. сен. Петро Содоль. Зокрема цікаві були фільми із перебігу з'їзду НРУП і першого від довгих років Листопадового свята у Львові.

В суботу 25 листопада, відбулася спільна вечерея усіх учасників конференції з провідними членами громадського життя в Торонто. Вечерою вела ст. пл. Христя Маців, а темою була справа НРУП та інших акцій в Україні. Там присутні довідалися про створення в Канаді Прихильників НРУП і допомогли акцію, яку ця організація вже розпочала.

У висліді, підсумки конференції дали багато нового для негайної акції Пласту у відношенні до подій в Україні, а рівночасно вперше проаналізовано принципову готовість пластового проводу на випадок різних евентуальних змін в Україні та діаспорі.

На конференції, поруч із членами Головної Пластової Булави, були також голова Головної Пластової Ради пл. сен. Любомир Романків і голова Комісії досвіду та поради пл. сен. Яро Гладкий.

(Свобода, 6/12/89)

У 80-ЛІТТЯ ПЛ. СЕН. МИХАЙЛА БАЖАНСЬКОГО

*“Працювати для молоді і з молоддю
є приємно.”*

Михайло Бажанський

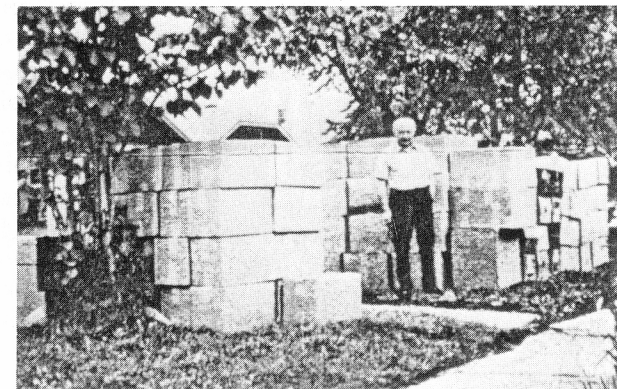
Це було приблизно 45 років тому, коли то я вперше зустрів М. Бажанського на пластовій зустрічі у Мангаймі, Німеччина. Він був тоді обласним головою Пласту в Ашафенбурзі. Для наших молодших друзів і подруг треба натякнути, що в обидвох місцевостях, як і багато інших, були табори для т. зв. ДП, себто переселенців, які не бажали повернутися на “родіну” — тобто до СССР чи його сателітів, зараз після Другої Світової Війни, бо там існувала сваволя, жахливе і нелюдське поступування режиму озвірілого Сталіна і його кліки. В табоах люди не дармували, а

провадили там активне і творче життя, яке тільки було можливе у перших повоєнних роках. І в цих, власне, таборах Пласт відновив жваво свою ефективну діяльність, започатковуючи взагалі зорганізовану діяльність української молоді. На одній з таких обласних зустрічей я вперше пізнав Друга Михайла Бажанського, як голову пластової області, а пізніше ще на зустрічі Пластового Конгресу Першого в Ашафенбурзі. Вже тоді щось із його особовості глибоко діткнулося моєї душі і пам'яті. Я й сам не знав що. Щойно тепер, поринувши глибше в минуле, я пригадав собі ті зустрічі і остаточно дійшов до висновку, що тією притягаючою, заохочуючою і незабутньою рисою особовості М. Бажанського було не так його промінююче джентельменство, повна гідности, уваги і ввічливості поведінка, його скромність, — як було цією, майже харизматичною рисою його “слово” — мова. І тут мені чомусь хочеться написати “Слово” з великої букви, бо під цим я розумію його продуманий і глибокий зміст, суть і красу мислі, той справжній **льоґос**, її щирість, спонтанність, актуальність, природність, цілеспрямованість і при тому красу, легкість і майстерність вислову так дуже властиву саме йому. І це, власне, слово-мисль Михайла Бажанського, як письменника, журналіста і пластового провідника діткнулися мене тоді. Сьогодні пригадалися мені його писання, його книжки “Емігрант”, “Гордійський вузол”, “У вирі життя”, “Мозаїка квадрів вязничних” — мемуари з німецького концентраційного табору, многі статті в пресі загальній і пластовій, журналах, де він був часто також редактором, як на пр. “Розбудова нації”, “Наступ”, “Пробоем”, “Сурма” та “За чаром срібної землі”, “Книги мистців 1954 р.” тощо.

Це тому “Слову” він, як письменник, журналіст і пластовий провідник, посвятив все своє творче життя; колектуючи при тому документи, рідкісні книжки і взагалі літературу повязану з українською тематикою. З роками він прибирав їх понад десять тисяч томів. Це така велика вартість, що це трудно подати сучасну ціну. Всі ті книги, “свій маєток”, він передав Українському Гарвардському Інституту при Гарвардському Університеті, який вдумливо і послідовно пускає корені справжньої української науки на американському континенті, звідкілля вона має можливості поширюватися на цілий світ. Ці “десять тисяч” окремих томів голосно говоритимуть про духовість, історію і взагалі культуру і змаг до самостійної держави. А в дійсності все його

життя є повите змагом тяжким і трудним, конкретною співучастю у боротьбі за державність. Ані польські суди, кримінал чи Бригідки, ні нацистський німецький конц-табор не звели його зі шляху до Великої Мети.

Другою рисою М. Бажанського, що так сильно зарисувалася, це те, що він був і є пластуном “з покликання”, починаючи з одинадцятого року його життя в його прекрасному містечку Снятин, Україна. Є дуже цікавим, що заохочуюче вплинув на нього пластовий журнал “Молоде Життя”, який він пізніше й редагував. Крім пластування він вступає до УВО — Української Військової Організації і ОУН. Щоб уникнути дальших знущань і арешту в тодішній Польщі, він “спритно” і по пластовому продирається тайно через кордон до Чехословаччини. Тут закінчує середню освіту і вписується на студії української мови і літератури в УВУ, а студії журналістики у Вищій Політичній Школі Праги. Тут також починається його любов до творчої літературної і журналістичної праці яку він провадить аж до наших днів. В 1930 р. він був співорганізатором першого конгресу Українського Еміграційного Пласту та відновляє журнал “Молоде Життя”, перший випуск на власний кошт. Відтак він приєднується до діяльності Пласту в Закарпатській Україні та веде освідмлюючу працю своїми доповідями серед місцевого населення. В 1938-1939 р. бере активну участь у будові Української Закарптської Держави як старшина Карпатської Січі. В 1941 р. повертає в Україну та працює керівником Дослідчого Інституту України у Львові. Безсумніву, що ґестапо мусіло завважити його визвольну діяльність, бо запроторили його до концтабору у Саксенгаузени

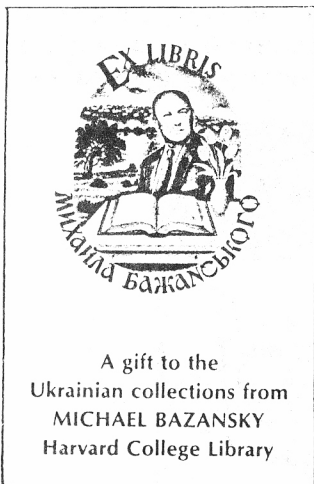
1943 р. З переїздом до ЗСА працює в Дітройті, займає провідну роль в УККА та Літературно-Мистецькому Клубі, є кількакратним станичним Пласту, був членом найвищих пластових проводів і за довголітню діяльність був відзначений найвищим пластовим відзначенням "Орденм вічного вогню в золоті" 1976 р.

У "Вістях із станиці" з 1964 р. ч:1, він пише:
 "Працювати для молоді і з молоддю є приємно. Далеко приємніше є працювати для української молоді. Гарно глядіти, як кожен дальший рік новак чи новачка, юнак чи юначка сприймають нові ідеї і розвивають свої могутні юні крила до життєвого льоту. До цього розвитку дуже уважно приглядаються батьки і громада. Радісно виховникам, як із батьківських уст пронесеться задоволення". Ось це думки справжнього, виразливого і вдумливого пластового провідника, які є й сьогодні так дуже актуальні. І це тому ми шлемо Вам, Достойний Друже Бажанський наш щирий привіт з нагоди Вашого Благословенного 80-ти ліття. Ми бажаємо Вам багато здоров'я, витривалости, душевного вдоволення та божих ласк. Ви маєте справді багато друзів у світі, які заховують глибоко в душі і серці якийсь милий, дружній і люблячий спогад про Вас, Ваші вагомні діла, зустрічі, дружні співвідношення, поміч, якийсь особистий вплив, дружне слово, пораду чи заохоту від Вас у певний, інколи

кризовий час у минулому. Наша спільнота вдячна Вам за Ваше так щедre меценатство на різні-прерізні суспільні цілі. Ми вдячні Вам за Вашу співпрацю у "Пластовому Шляху".

На многі — многі Вам літа,
 Достойний Друже!

пл. сен. Володимир Соханівський

"РАДІО ВОСКРЕСІННЯ"

Комунікат для преси

Програма "Радіо Воскресіння" йде в етер на хвилях Радіо Монте Карльо (11735 kHz) в неділю, о год. 16.00 за Київським часом. Це довгожданий початок діяльності найновішого джерела церковних інформацій і релігійного навчання для України і Східної Європи. "Радіо Воскресіння" створено за благословенням Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського та з підтримкою владик Української Церкви. За адміністрацію відповідає Католицька Мережа Радіо і Телебачення (Catholic Radio and Television Network) в Брюсселі, Бельгія. Керівником релігійної програми і діючим головним редактором призначено о. д-ра Андрія Онуферка.

В початковій фазі "Радіо Воскресіння" передаватиме в ефір півгодинну недільну програму із Літургією Слова та недільною

Отець д-р А. Онуферко.

наукою. Першу науку-гомілію виголосить Голова УКЦеркви, Блаженніший Мирослав. В програмі слідують релігійно-церковна музика, репортажі про діяльність Церкви в Україні і на поселеннях, як рівно ж рубрика "Літургічний календар" із тижневими інформаціями, зв'язаними з ходом Літургічного Року.

Дальше о год. 21.20 за Київським часом, заходами "Радіо Воскресіння" йтиме в ефір програма "Голос Української Діаспори", під керівництвом проф. Леоніда Рудницького з філадельфії. Це продовження одноіменної радіопрограми релігійно-культурного характеру, що вже кілька років втішалася широким успіхом серед україномовних слухачів Східної Європи.

Від початку січня 1990 року "Радіо Воскресіння" планує розпочати повну програму діяльності щоденною передачею по пів години. В цій різноманітній програмі подаватимемо нашим слухачам не тільки щоденні новості з церковного життя, а також інтерв'ю, редакційні статті, коментарі до редакції, і т.д. Ядром програми будуть катехитично-богословські науки, які йтимуть в ефір серіями 12 наук по 12 хвилин впродовж 12 тижнів. В цих науках даватимемо нашим слухачам доступ до трьох головних джерел нашої віри: Св. Письмо, Св. Літургія і Церковна Традиція. Також окремі серії призначено на катехизацію дітей і молоді, й на пізнання Історії християнства в Україні.

"Радіо Воскресіння" створено з метою допомогти віруючим в Україні у їх змаганнях жити повним християнським життям, згідно з євангельською наукою, в дусі тисячолітньої традиції українського благочестя. Хто зацікавлений співпрацювати з нами, просимо звертатися листовно до о. д-ра Андрія Онуферка, на нашу адресу в Бельгії (RADIO RESURRECTION, Rue de l'Association 32-34, B-1000 Brussels, Belgium). Пожертви на радіопрограму можна складати на руки місцевого українського ієрарха.

о. д-р Андрій Онуферко
діючий головний редактор

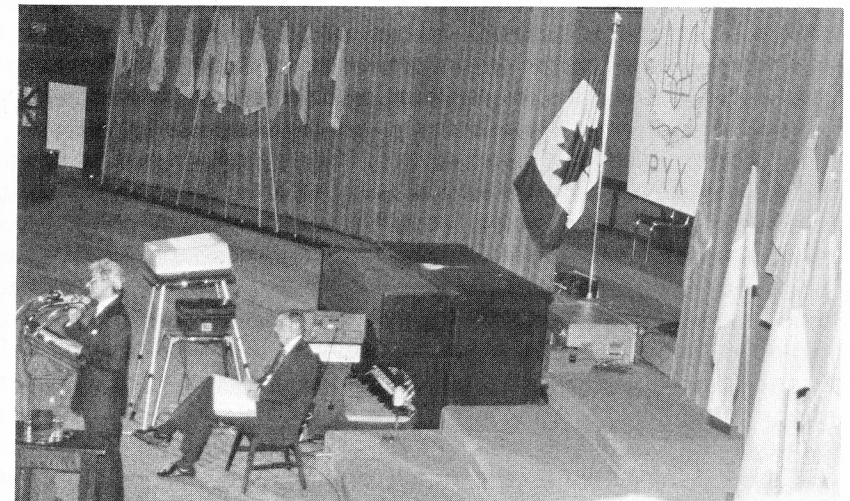
Брюссель, 7 листопада 1989

З ЖИТТЯ ПЛАСТУ

ВІЧЕ ТА СТВОРЕННЯ ТОВАРИСТВА ПРИХИЛЬНИКІВ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ ЗА ПЕРЕБУДОВУ

Оце 10 грудня 1989 р. відбулося перше ширше віче в справі Народного Руху України за Перебудову в знаній конвокаційній залі Торонтонського Університету з участю членів краєвого проводу Руху в Україні: Євгена Сверстюка, Михайла Гориня, Володимира Осадчого та Володимира Патика.

На причуд, ще перед заповідженою третьою годиною пополудні, величезна зала була заповнена. Під звуки бадьорої "Гей, там у лузі..." на сцену ввійшли численні представники молодечих організацій з синьо-жовтими прапорами, які вони

Трибуна прикрашена блакитно-жовтими прапорами. Промовляє Євген Сверстюк, сидить головуєчий вічем пл. сен. Юрій Даревич.

уложили по боках великого тризуба на президіальному підвищенні-сцені. Виразний спокійний баритоновий голос ведучого програмою пл. сен. Юрія Даревича, який, привітавши присутніх, по-мистецькому виголосив В. Сосюри:

*Я так люблю твої дороги
Моя Україно сумна!
Ти на груді моїй, мов рана...
О, так залізно вірю я,
Що час визволення настане,
І шабля золота моя
Мазепи, Гетьмана Івана,
Над трупом ката засія!
Скоріш коня мені, коня!*

Віче започаткували відспіванням молитви “Боже Великий, Єдиний”. На обличчях присутніх видиме незвичне зворушення і радість. Відчувається вагомість хвилини. Оце якось так спонтанно зустрілися і поєдналися сучасні ідеї і їхні носії за пробудження і відродження України сьогодні на батьківщині з ідеями плеканими інколи навіть в часи цілковитої безнадії в українській діаспорі. Тут все перемагало Лесине: “проти надій сподіватися!”. Цим поєднанням вони неначе підкріпилися і відсвіжилися чудотворною водою з криниці безсмертності України до остаточного змагу стати вільним і суверенним народом в колі вільних народів світу.

Віче зорганізувала українська канадська ініціативна група прихильників Народнього Руху України за перебудову, під проводом пл. сен. Ераста Гуцуляка та інших відомих і численних одиниць нашої спільноти взагалі, а Пласту зокрема. Все це відбулося у співпраці з СКВУ та КУК. Метою цього Т-ва Прихильників Руху в Україні є в основному харитативна допомога у різних ділянках чи потребах, як здоров'я, екологія, інформації, фінансування адміністративних потреб Руху, служіння інформаціями про Рух у вільних країнах світу, контактами та виміною досвіду тощо.

Гарне і відповідне до моменту слово виголосив голова ініціативної групи Ераст Гуцуляк, заохочуючи присутніх стати співучасниками великого діла, допомогти морально і фінансово та ставати членами прихильників Руху. Виступали також з

привітом Юрій Шимко, президент СКВУ, та пл. сен. Я. Соколик від КУК. Приємно було також наново побачити членів ансамблю з України “Не журись”. Для відсвіження пам'яті про Рух було відсвітлено важливіші моменти з установчих зборів Руху в Україні, в Києві, у вересні 1989 р.

Convocation Hall Торонтського університету під час установчих зборів Товариства прихильників Руху.

Присутні з особливою увагою вислухали слово бувшого політичного радянського в'язня, знаменитого письменника, мислителя та літературного критика Євгена Сверстюка про установчі збори. А дальшому він зосередився на двох проблемах, а саме, що успішність всяких досягнень визначається критерієм на скільки в цих досягненнях бере участь молодь, і друге, він натякнув на вислів англійського адмірала Нельсона, що: “еврі мен маст ду гіс дюті”, — та остаточно, що Рух змагає до

етично-морального і релігійного відродження. І справді, після 300-літньої неволі 70-ти річної найжорстокішого нищення століттями вирощуваної і плеканой культури й духовних надбань, вічних принципів, на яких будувалася цивілізована людська спільнота у світі, — то Сверстюк і НРУП знають і розуміють суть пробудження, відродження та взагалі існування і росту народу-нації. У ці трудні і кризові часи кожна одиниця повинна відіграти свою певну роль і виконати свій обов'язок. На це треба сильної спільноти, щоб вона могла допомогти молодому поколінню у пошуках за праведною і правдивою дорогою життя. Правда конечно потрібна, казав він, правда про життя, про історію, про традиції. Важливим є також позбутися фальшу, брехні і гіпокризії. При кінці 20-го сторіччя ми успадкували великий тягар і свідомість, що навіть повітря і вода є занечищені. "Тільки той заслуговує на життя і щастя, хто змагає за них кождий день свого життя", процитував він Гете. Відтак Володимир Осадчий, привітавши присутніх від слобожанської України, натякнув про трудність завдань. Він щиро вірить у важливість демократичних виборів на членів уряду України. Тут політична зрілість і єдність будуть помічні. Він вірить у ріст національної свідомости, що відродження України вже не можна завернути назад. Володимир Патик, львівський мистець-маляр, поінформував присутніх, що до Руху може належати кождий, що він (Рух) існує по всій Україні, але найсильніший в Західній Україні, а найслабший в південній. Микола Горбаль як 16-ти літний в'язень советських таборів сказав, що немає нічого кращого і солодшого, як бути свідком пробудження і відродження власної нації. Він висловив радість, що наша спільнота в діаспорі так скоро йде з поміччю у потребі для свого народу. Останнім промовляв ст. пл. Б. Вжесневський, який з молодечим запалом закликав не проґавити цю історичну можливість, щоб нові покоління не мусіли наново турбуватися вияснюванням, хто ми і що це Україна та український народ.

Це справді було надзвичайно успішне віче й установчі збори Т-ва Прихильників Народнього Руху України за перебудову в Торонто. Віче принесло коло сто тисяч доларів та багато членів прихильників. Воно "піднесло наші серця вгору". Відспіванням "Ще не вмерла Україна" закінчено це незабутнє віче.

Володимир Соханівський

ПЛАСТУНИ ІЗ ЗАГОНУ "ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" ЗЛОЖИЛИ 17,000 ДОЛ. НА НРУП

Джержі Сумі, Н. Дж. — Як інформує старшина Пластового Загону "Червона Калина", цей загін, що складається із куренів сеніорів і старших пластунів, на своїй останній, 16-й вже з черги Великій раді, у жовтні цього року постановив дати сьогоднішній Україні моральну і матеріальну допомогу, бо, як ствердили, "не можуть і не сміють в такий бурхливий для України час залишатися позаду". На заклик до всіх членів отамана загону пл. сен. Володимира Воловодюка і канцлера пл. сен. Богдана Кузишина, який пішов письмовою дорогою, сеніори і старші пластуни скоро та щедро відгукнулися. Досі зібрано вже 17,000 доларів, а пожертви ще напливають. Гроші призначені на закуплення електронічних приладів до комунікації і публікації, комп'ютерів, звукописувачів, копіювальних машин тощо переслані на рахунок "Руху" у "Самопомочі", згідно із закликом в "Свободі" з 28-го вересня ц.р.

Своєю великою пожертвою пластуни із загону "Червона Калина" вже не вперше показали своє зрозуміння служби Україні. Пластовий Загін "Червона Калина" був заснований ще у 1925 році в Стрию із членів 5-го куреня юнаків ім. Князя Осьмомисла. Спершу його членами були всі у старшопластунському віці, відтак ці самі члени створили курінь сеніорів. Із рядів "Червоної Калини" вийшли такі відомі постаті, як Степан Бандера, Олекса Гасин, Олександр Бандера, Богдан Чехут, Ярослав Рак, Ярослав Падох, а в реєстрі загону десятки імен цих членів, що загинули в концентраційних таборах, у тюрмах чи у партизанських загонах як рядові ОУН і УПА. Цей загін перебрав також традицію 2-ої сотні УСС ім. Червоної Калини, яку передав отаман УСС д-р Никифор Гірняк. З тим пластуни перебрали також організацію щорічних вечерниць "Червоної Калини" з презентацією дебютанток. Щорічно також загін влаштовує дуже успішні спортивно-вишкільні табори для пластової молоді.

Від редакції:

В Бразилії виходить регулярно гарний, чепурний і дуже цікавий журнал "Цвіркун". Цей журнал є органом Василянських студентів-семінаристів у Курітібі, Бразилії. Він україномовний та ілюстрований. З цього журналу ч. 189 помістимо цікаву статтю п.н. "Теологія визволення і марксизм". Тому, що ця шкідлива течія т. зв. "визвольного богословського" мислення є знана особливоше в Південній Америці, про яку наші там студенти є добре поінформовані, поручаємо її нашим читачам, а зокрема старшому пластунаству і студентам. При тому поміщуємо знімку отців і студентів Семінарії Святого Василя Великого в Курітібі з 1988 р.

Їхня адреса:

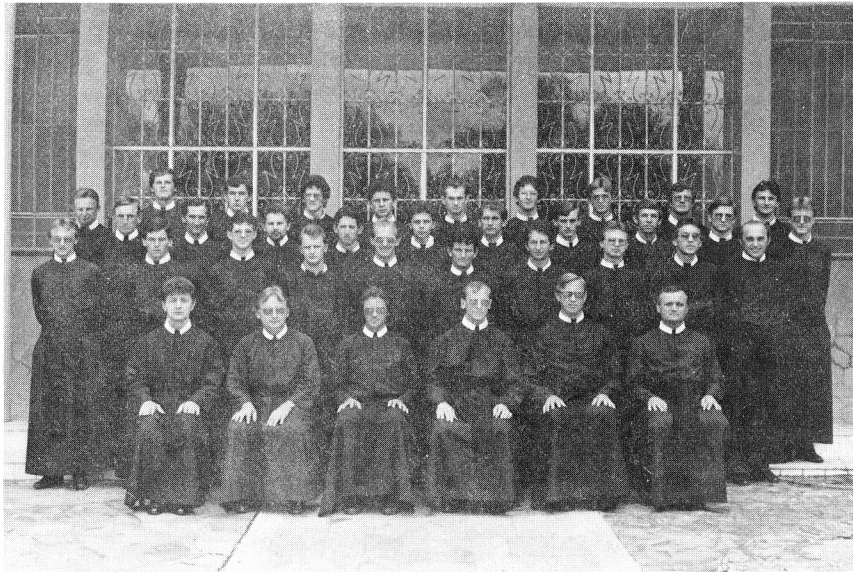
TZVIRKUN

Caixa Postal, 11055

Rua Carmelo Rangel, 1200 — Batel

Cod. Distr. 47

80.421 Curitiba, Parana, Brasil

ТЕОЛОГІЯ ВИЗВОЛЕННЯ І МАРКСИЗМ

Латинська Америка є сценою гарячих суспільних дебат над визволенням бідних від поневолення могутніх, так у внутрішніх, як і в міжнародних стосунках. Такий громадський рух відбувається в робітничих колах та університетських залах, зокрема на соціологічних, філософських і теологічних факультетах. Така рефлексія бере за підставу скандальну нерівність між бідними і багатими, несправедливий розподіл багатства країн, що опиняються у руках упривілейованих клас, відколи більшість суспільства не має доступу до участі в суспільно-громадському й економічному житті.

Хочемо тут звернути нашу увагу на Теологію Визволення, яка бажає, усіма можливими способами навітлити стан несправедливості, в якій перебуває латино-американська суспільність і подати практичні вказівки на ефективну переміну, через освідомлення мас народу, починаючи від популярних основ, від малих церковних спільнот, підготовляючи відповідних церковних провідників, які діяли б в синдикатах та в партійній політиці. Сам у собі той сильний сьогоднішній церковний рух визволення може бути добрий і євангельський, бо деколи несправедлива дійсність і пряма крадіж кличе до Бога про пімсту.

Однак, до того визвольного руху тайно, а навіть явно-славно підшивається марксизм, який тишком-нишком його перетворює як знаряддя для своєї мети: добитися до уряду і запровадити соціалістично-комуністичну систему, яка в дійсності може довести до ще гіршого й радикальнішого невільництва, через втрату свободи думки, релігійного віровизнання й інших прав, які має з природи людина.

Таку видиму небезпеку марксизму можна було побачити на "Теологічному Тижні", що відбувся в Курітібі, в місяці червні, під проводом славного філософа Генріха Дуселя, з Мехіко, найбільшого теоретика філософії і теології визволення. Сам він посвідчив, що бажає достосувати Маркса до християнства, як зробив Св. Тома з Арістотелем. Мимоволі постає у нас питання про можливість такого достосовання. Хоч наводиться щораз Св. Письмо в тих викладах, але ті цитати здебільша є натягненням Святого Писання до Маркса, читанням його "окулярами", з такими

текстами, які відповідають його духові. З того виходить сумнівне звуження євангельського вчення тільки до економічно-суспільних стосунків і до такого рівня остаточно зводиться поняття Царства Небесного, Пресвятої Євхаристії й інших правд віри. Вся теологічна проблематика звужується виключно до несправедливих стосунків між бідними і багатими, даючи притоку до нового роду манікеїзму, до боротьби між двома противорічними принципами: зла (багатих) і добра (бідних), а що тут грає сильну роль "практис" (практика), доводиться логічно до боротьби, до революції, але вже не до боротьби клас, а за новою термінологією, до боротьби народу, в розумінні бідних клас, проти багатіїв-капіталістів. Така логіка думання і дії супротивляється євангельському вченню й заразом не відповідає суспільній дійсності, бо не завжди кращий економічний рівень життя є з приводу використання бідних, але плодом студій і праці.

Дивне також твердження, що така філософія чи теологія визволення є питоменна для латинсько-американського континенту, відколи "позичається" знаряддя думання від Маркса, європейця, і то ще з минулого століття. Економічна, філософічна й теологічна наука розвинулась далеко від Маркса, постали нові течії, змінились обставини. Не перечимо, що може постати в Латинській Америці питоменна філософія і теологія і на це є пригожий терен, через багатий людський елемент, його живучість, його відмінне сприйняття світу, людини й праці, відколи остигає філософічна й теологічна наука в Європі, та інших багатих країнах, затоплених у добробуті й у матеріалізмі. Не зможе постати, коли далі буде вживати до свого мислення чужий й анахронічний інструмент думання, коли буде руководитися марксизмом і фанатизмом його послідовників. Ідеологія марксизму дотепер ще нікого не завела до "обіцяної землі" чи пак до "раю", ще не забила "апокаліптичного звіра" капіталізму (вживаю термінологію теологічного тижня), але може довести до ще гіршої неволі і зродити ще страшнішого "звіра", який буде пожирати те, що найкраще має людина: свободу й розум, і заперти людину в клітку сучасности, без ширших горизонтів життя і вічності.

Коли ми навели коротенький критичний погляд на теологію визволення оскільки вона є підшита марксизмом, не заперчуємо

її оснування в євангельському значенні і на потребу її переводити в практику, навіть із нараженням престижу й життя. Визволення (спасення) охоплює цілість людини на подобу дії Ісуса Христа. Коли ми критикуємо і не сприймаємо марксизму, ми тим самим не боронимо капіталізму, який також суперечить євангельському вченню. Бажаємо, отже, щоб у світі та в спільнотах постав новий лад співжиття, не базований на егоїзмі, на братовбивстві, на кривді, а на братській взаємодопомозі, на мирних і справедливих стосунках одиниць і народів, бо тільки на такій підставі можна сподіватись кращого завтра світу й людини. Справді, не можемо бути тільки ідеалістами, але починати від нас самих, від нашого ставлення до другого, до нашої спільноти, до нашої громади і визволитись від егоїзму, комодизму і гріха. Починати від бази-підстави, що нею в основі є наше серце.

Редакція "Цвіркуна"

Євген Крименко

Живий ланцюг

(написано під враженням подій в Україні, що відбулися 21 січня 1990 року)

*Живий ланцюг! Бажанням волі кутий;
Брязчить простір залізними піснями,
З блакитно-золотистими стягами
У перемозі йдуть Базар і Крути.*

*Живий ланцюг... Це не тягар, а сила!
Народ підніс знеможені коліна,
Дуднять шляхи далекі України,
В душі незримі виростають крила.*

*Живий ланцюг від Києва до Львова...
Крізь села й городи, поля і ріки
Сягнув за море, в гамір міст великих,
Звеном нас в'яже єдності й любови.*

*Живий ланцюг! Тремтять чужі тирани:
Кордонами, збручами нас ділили,
Насильно з ворогами нас лучили,
В новій добі вже місце для них не стане.*

*Живий ланцюг — це дух до діл охочий,
Не акт це дипломатів хитрословних,
І не папір лише угод безмовних,
Це чин народу історично-творчий.*

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО НАД МОГИЛОЮ СЛ. П. ПЛ. СЕН. ЯРОСЛАВА РАКА

Пані Доро, Таїсо, Христю, Роксоляно, Романе, Пластове Братство, Жалібна Громадо!

З поручення головного пластового проводу, Головної Пластової Ради та Головної Пластової Булави маю почесний обов'язок попрощати сеніора керівництва Ярослава Рака, Мортка, Січового Діда Загону Червона Калина з його відходом на Вічну Варту 10 листопада 1989 р. в Юніон, Н. Дж. ЗСА. Народився 29 липня 1908 р. Мортка Рак усе своє життя був передусім пластуном. Не пластуном з назви, а пластуном у житті. Пластова присяга і пластовий закон були для нього вказівками, які заховував ціле життя. Вихований у патріотичному і правдиво пластовому довіллі, він ціле своє життя остався безкомпромісовим послідовником збереження єдино правильної у вихованні пластової молоді гурткової методи самовиховання. Він належав до небагатьох, що пережив цю методу як юнак, що знав і розумів її як дорослий і старався заховати її незмінною для будучих поколінь. Ціле його життя, головню останні роки, були заповнені турботою ЧИ і ЯК виконе Пласт те, до чого був створений.

Пл. сен. керівництва Ярослав Рак був найвищим пластовим провідником і членом найвищих пластових проводів в Україні та на еміграції. Він був одним із перших, яких наділено ступенем сеніора керівництва, признано найвищий, третій ступінь в Кадрі Пластових Виховників, та який одержав найвище пластове відзначення Орден св. Юрія в золоті.

Дорогий Мортику, Український Пласт клонить голову перед Тобою за все, що Ти для Пласту зробив. Твоє ім'я записане в анналах Пласту золотими літерами. Ти ще за життя одержав наші найвищі відзначення й ступені і у нас немає засобів, щоб тепер додатково винагородити Тобі Твої заслуги. Та в старовинному

Римі найвищим признанням була публічна заява, що хтось добре заслужився для батьківщини.

З цього місця, згідно з даними мені повновластями, заявляю в імені українського Пласту, що пластун сеніор керівництва Ярослав Рак- Мортка, Січовий Дід Загону Червона Калина, добре заслужився для Українського Пласту.

Вічна Тобі пам'ять!

Пані Доро, Таїсо, Христю, Роксоляно і Романе!

Від головної Пластової Ради та Головної Пластової Булави і від мене прошу прийняти вислови найглибшого співчуття у Вашій незмірній втраті.

(Виголосив член ГПР, пл. сен. Т. Дурбак під час панахиди)

Держава не твориться в будучині, держава будується нині.

О. Ольжич

Якої б долі не судилося українському народові ще переживати, він все одно своє право на самостійне життя вибере.

Симон Петлюра

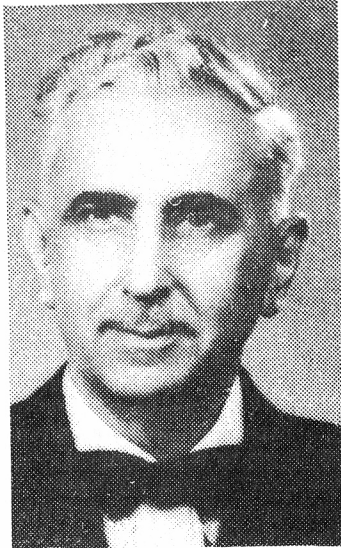
Ми з вами відповідаємо за українську мову, за націю перед пам'яттю предків, перед лицем усього світу, перед нащадками.

Юрій Мушкетик на пленумі СПУ

Ціною великості є почуття відповідальності.

Вінстон Черчіль

СВ. П. ЛЕОНІД БАЧИНСЬКИЙ, ЯКОГО МИ ЗНАЛИ...

Св. п. Леонід Бачинський

У гарячу червневу неділю 1989 року облетіла ця сумна вістка українську діаспору: він вже не живе...

Закінчилися 93 роки життя, наповненого до меж можливості задумами, починами, діяльністю на найбільш відповідальних громадських постах.

Леонід Бачинський...

"Примружене Око" — нерозривна частина семи декад історії українського Пласту, "Вуйко Квак" — усміхнений приятель дітей та молоді, добродушний, але й суворий у вимогах до них, бо завжди мав на увазі основну мету: виховання нової української Людини. Вчений та популяризатор широкого діпазону, громадський діяч, музейник, організатор... Важко й перелічити його багатогранні зацікавлення і ділянки праці.

Предки Леоніда Бачинського, як можна догадатися з типового галицького прізвища, походили із Західної України. І тільки у XVIII столітті переселилися в Уманщину, а опісля до Катеринослава. Шляхами таких численних українських шляхетських родів пройшли вони кризь відчуження від свого кореня аж до повного повороту до нього. І цей поворот до своєї національності закріпили союзом крові: два брати полягли у боротьбі проти московських окупантів. Третій, протоієрей о. Євген, був довголітнім співпрацівником та великим приятелем сл.п. полковника Євгена Коновальця у Женеві.

Вийшов на нелегкі шляхи еміграції і наймолодший Леонід, 24-річний старшина армії УНР, ветеран боїв за Київ, деякий час помічник міністра військових справ. Виїхав як особистий охоронець поїзду, що ним евакуювався Уряд УНР. У доробку молодця був диплом абсолювента природничого відділу Київського університету. З цього ж набутого знання став користати ще в останні бурхливі часи визвольних змагань, як учитель та асистент при Українському Університеті в Кам'янці-Подільському.

У таборі інтернованих старшин у Тарнові зустрівся вперше із Організацією Української Молоді Пласт. Зразу розпочав редагування для нового журналу "Життя в природі" та залишився вірним пластовій ідеї до останнього віддиху. На всіх шляхах, куди б не носила його емігрантська доля...

Перший пластовий курінь зорганізував у Луці біля Самбора, на своїй першій директорській посаді в Галичині. А далі на Закарпатті, у середніх школах Севлюша та Ужгороду. Аж поки в 1924 році став комендантом Пласту на Карпатській Україні. А Пласт тоді був там у стадії стихійного розвитку, начислав коло 20 осередків. У 1926 році Леонід Бачинський став зв'язковим до Пласту в Галичині від пластунів у Чехо-Словацькій республіці. Його організаційна праця йшла всюди поряд із педагогічною, з видаванням журналів та книжечок-посібників для пластової молоді (їх видав коло 20 у серії "Пластова бібліотека" видавництва "Ватра"), із веденням пластових таборів, що їх за своє життя провів 30, з того 18 на пості коменданта. Вся ця праця таких молодих патріотів-ідеалістів, як сам Леонід Бачинський, як Кость Подільський, Богдан Алиськевич та багато інших, проходили в атмосфері змагань проти могутнього ще в ті часи москофільства та мадяронства, підтримуваного старанно чеським урядом. Це було героїчне змагання за повернення Срібної Землі до свідомості її нерозривності з українським материком. Найпромовистіше заговорили про успіхи цих змагань подвиги карпатських січовиків, вихованців Пласту та пластових таборів. Немалозначним мірилом цих успіхів був і факт, що чорні сили, не знаходячи кращих засобів, домоглися вже в 1929 році усунення Л. Бачинського поза межі Чехо-Словащини.

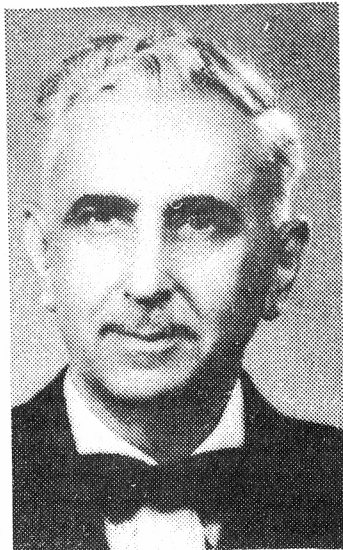
Переселений знов до Галичини, зазнав незабаром, у час пацифікації, польського арешту, однак включився зразу у працю Пласту як комендант пограничної округи Українського Пластового Уладу і на цьому пості побув аж до вибуху Другої світової війни, дарма що від 1930 року, після розв'язання польським урядом, Пласт мусів прибрати всякі тайні форми діяльності, під назвою "Вогні", "Комісія вакаційних осель і мандрівок молоді" чи "Товариство опіки над молоддю". У цьому Товаристві головував Леонід Бачинський довгі роки у Перемишлі, де й очолював відомий Дівочий інститут.

У перший військовий час, у князюму Ярославі, де був директором торговельної школи, працював для Пласту в новій формі, Виховній спільноті української молоді. Остаточо занесла його війська хуртовина до Північної Німеччини. Там, у Гайденау, крім директорства української гімназії, членства в кураторії українських шкіл та інспектування у британській зоні Німеччини, зорганізував два пластові курені та ввійшов до вищих пластових проводів цієї зони.

В його діяльності слід згадати ще у двох делегаціях Пласту на міжнародних зборах — в Берлінґгені в Англії у 1929 році та в Муассоні у Франції в 1947.

Чергове місто, на цей раз довшого поселення Л. Бачинського, Клівленд в ЗСА, знову стало нивою його наполегливої пластової праці: на постах голови Станиці,

СВ. П. ЛЕОНІД БАЧИНСЬКИЙ, ЯКОГО МИ ЗНАЛИ...

Св. п. Леонід Бачинський

У гарячу червневу неділю 1989 року облетіла ця сумна вістка українську діаспору: він вже не живе...

Закінчилися 93 роки життя, наповненого до меж можливості задумами, починами, діяльністю на найбільш відповідальних громадських постах.

Леонід Бачинський...

"Примружене Око" — нерозривна частина семи декад історії українського Пласту, "Вуйко Квак" — усміхнений приятель дітей та молоді, добродушний, але й суворий у вимогах до них, бо завжди мав на увазі основну мету: виховання нової української Людини. Вчений та популяризатор широкого діпазону, громадський діяч, музейник, організатор... Важко й перечислити його багатогранні зацікавлення і ділянки праці.

Предки Леоніда Бачинського, як можна догадатися з типового галицького прізвища, походили із Західної України. І тільки у XVIII столітті переселилися в Уманщину, а опісля до Катеринослава. Шляхами таких численних українських шляхетських родів пройшли вони крізь відчуження від свого кореня аж до повного повороту до нього. І цей поворот до своєї національності закріпили союзом крові: два брати полягли у боротьбі проти московських окупантів. Третій, протоієрей о. Євген, був довголітнім співпрацівником та великим приятелем сл.п. полковника Євгена Коновальця у Женеві.

Вийшов на нелегкі шляхи еміграції і наймолодший Леонід, 24-річний старшина армії УНР, ветеран боїв за Київ, деякий час помічник міністра військових справ. Виїхав як особистий охоронець поїзду, що ним евакуювався Уряд УНР. У доробку молодця був диплом абсолювента природничого відділу Київського університету. З цього ж набутого знання став користати ще в останні бурхливі часи визвольних змагань, як учитель та асистент при Українському Університеті в Кам'янці-Подільському.

У таборі інтернованих старшин у Тарнові зустрівся вперше із Організацією Української Молоді Пласт. Зразу розпочав редагування для нового журналу "Життя в природі" та залишився вірним пластовій ідеї до останнього віддиху. На всіх шляхах, куди б не носила його емігрантська доля...

Перший пластовий курінь зорганізував у Луці біля Самбора, на своїй першій директорській посаді в Галичині. А далі на Закарпатті, у середніх школах Севлюша та Ужгороду. Аж поки в 1924 році став комендантом Пласту на Карпатській Україні. А Пласт тоді був там у стадії стихійного розвитку, начислав коло 20 осередків. У 1926 році Леонід Бачинський став зв'язковим до Пласту в Галичині від пластунів у Чехо-Словацькій республіці. Його організаційна праця йшла всюди поряд із педагогічною, з видаванням журналів та книжечок-посібників для пластової молоді (їх видав коло 20 у серії "Пластова бібліотека" видавництва "Ватра"), із веденням пластових таборів, що їх за своє життя провів 30, з того 18 на пості коменданта. Вся ця праця таких молодих патріотів-ідеалістів, як сам Леонід Бачинський, як Кость Подільський, Богдан Алиськевич та багато інших, проходили в атмосфері змагань проти могутнього ще в ті часи москофільства та мадяронства, підтримуваного старанно чеським урядом. Це було героїчне змагання за повернення Срібної Землі до свідомості її нерозривності з українським материком. Найпромовистіше заговорили про успіхи цих змагань подвиги карпатських січовиків, вихованців Пласту та пластових таборів. Немалозначним мірилом цих успіхів був і факт, що чорні сили, не знаходячи кращих засобів, домоглися вже в 1929 році усунення Л. Бачинського поза межі Чехо-Словащини.

Переселений знов до Галичини, зазнав незабаром, у час пацифікації, польського арешту, однак включився зразу у працю Пласту як комендант пограничної округи Українського Пластового Уладу і на цьому пості побув аж до вибуху Другої світової війни, дарма що від 1930 року, після розв'язання польським урядом, Пласт мусів прибрати всякі тайні форми діяльності, під назвою "Вогні", "Комісія вакаційних осель і мандрівок молоді" чи "Товариство опіки над молоддю". У цьому Товаристві головував Леонід Бачинський довгі роки у Перемишлі, де й очолював відомий Дівочий інститут.

У перший воєнний час, у княжому Ярославі, де був директором торговельної школи, працював для Пласту в новій формі, Виховній спільноті української молоді. Остаточо занесла його воєнна хуртовина до Північної Німеччини. Там, у Гайденау, крім директорства української гімназії, членства в кураторії українських шкіл та інспектування у британській зоні Німеччини, зорганізував два пластові курені та ввійшов до вищих пластових проводів цієї зони.

В його діяльності слід згадати ще у двох делегаціях Пласту на міжнародних з'їздах — в Берлінгені в Англії у 1929 році та в Муассоні у Франції в 1947.

Чергове місто, на цей раз довшого поселення Л. Бачинського, Клівленд в ЗСА, знову стало нивою його наполегливої пластової праці: на постах голови Станиці,

ЛИСТУВАННЯ

Шановна Редакція!

Я одержала друге число за серпень 1989 "Поклику Сумління" — видання львівської регіональної організації "Меморіал".

На сторінках 11 і 12, є звернення і телеграма від УХДФ (Укр. Христ. Демократичного Фронту), Пласту в Україні, в яких описується ліквідування пластового табору 4-го серпня цього року.

Може ці матеріали Ви ще не маєте і тому висилаю їх Вам. Було би добре:

— їх передати чужинецьким скавтским організаціям з перекладом,
— zorganizувати протестаційну акцію в самому Пласті у формі листів до відповідних інстанцій (напр. секретар Городецького Райкому комсомолу — або обласного, або комітету партії — і т.д.),
— готові картки, або модель тексту і адреси до пластової преси.

Вітаю сердечно,

З пошаною,
О. Гомола
Франція

Відповідь п. О. Гомола:

Редакція щиро дякує Вам за Вашого листа та матеріали, які Ви були ласкаві передати. Ці матеріали ми передамо Головній Пластовій Булаві при найближчій нагоді. Вітаємо Вас щиро!

До

"Пластового Шляху"

Посилаю передплату в сумі 30.00 дол.

У редакційній статті, друже Соханівський, Ви називаєте Т.Ш. по батькові. Чи на це є оправдання? Були критичні статті про це, що воно не є наше. Чи підписувалися по батькові Тарас Шевченко, Леся Українка, М. Грушевський і багато наших письменників, поетів і визначних людей східних земель? Чи підписувалися по батькові Б. Хмельницький чи Іван Мазепа? В давнину, як не було прізвищ, — то такий звичай був оправданий, а тепер чому перебирати московський звичай?

С К О Б !

Ярослав Ромах

Ред.: Я не є мовний коректор і оправдання не маю. Звичайно ніколи так не пишу. Це мені так "вирвалося". Інші це називають "ляпсус лінгве", чи навіть "чортиком". Я також читав ту саму критичну статтю про вживання "по батькові" у прізвищах, що й Ви. Я згідний з Вами на 99%. Дослідники і філософи мови напевно допоможуть нам вияснити і остаточно рішення цю цікаву, хоч і не дуже суттєву проблему. Батькове ім'я при моєму імені і прізвищі, мені виглядає, ніколи не буде мені осоружним.

Дякую Вам за цікаву завагу.

